

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Бакалаврська робота

**МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З РІДНОЇ МОВИ ЗГІДНО
КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

ЯВОРСЬКА ЕРІКА ЮЛІВНА

Студент(ка) IV-го курсу
Спеціальність: 013 Початкова освіта
Освітній рівень: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри
Протокол №1/2019

Науковий керівник:

Гуттерер Єва В.
ст. викладач

Завідувач кафедрою _____

Біда Олена А.
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2020 року

Протокол № _____ / 201_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра педагогіки та психології

Бакалаврська робота
МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З РІДНОЇ МОВИ ЗГІДНО
КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Освітній рівень: бакалавр

Виконала: студент(ка) IV-го курсу
спеціальності 013 Початкова освіта
Яворська Еріка Юліївна

Науковий керівник: Гуттерер Єва Войтехівна,
ст. викладач

Рецензент: Чопак Єва Василівна,
викладач

Берегове
2020

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

**AZ ANYANYELVI KOMPETENCIA FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI AZ ÚJ
UKRÁN ISKOLAKONCEPCIÓ ALAPJÁN**

Szakdolgozat

Készítette: Jávorszky Erika

IV. évfolyamos Tanító

szakos hallgató

Témavezető: Hutterer Éva

főiskolai adjunktus

Recenzens: Csopák Éva

főiskolai oktató

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
Розділ I. Компетентнісне навчання.....	8
1.1. Концепція НУШ, поняття компетентності у ній.....	13
Розділ II. Поняття рідномовної компетентності	17
2.1. Розуміння рідномовної компетентності у системі освіти України	22
2.2. Тлумачення поняття «компетентність» двома країнами.....	26
Розділ III. Проведення педагогічного проекту у Малогєєвському НВК ім. Ф.Егрі	30
3.1. Умови та методи проведення проекту.....	32
3.2. Планування та реалізація тижня проекту у школі.....	34
РЕЗЮМЕ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	48

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
I. Fejezet. A kompetencia alapú oktatás	8
1.1. Az Új Ukrán Iskola koncepciója, kompetencia értelmezése	13
II. Fejezet. Az anyanyelvi kompetencia értelmezése	17
2.1. Az anyanyelvi kompetencia értelmezése Ukrajna oktatási rendszerében	22
2.2. A két országban uralkodó kompetencia fogalmak összehasonlítása	26
III. Fejezet. Pedagógiai project megvalósítása a Kisgejőci Egry Ferenc Oktatási-Nevelési Komplexumban	30
3.1. A project megvalósításának módszerei, körülményei.....	32
3.2. A projekthét tervezése, megvalósítása az iskolában.....	34
ÖSSZEFOGLALÓ..	44
HIVATKOZOTT IRODALOM.....	48

BEVEZETÉS

A kompetencia szóval országunkban is egyre gyakrabban találkozhatunk az élet, de főként az oktatás szinte minden területén. Az utóbbi évtizedben a kompetencia alapú oktatás, fejlesztés egyre nagyobb teret nyer az oktatásban.

De mit is jelent pontosan ez a szó, hogy kompetencia? A fogalomnak szerteágazó irodalma van. Csupán az interneten keresgélve rengeteg dokumentumot és tanulmányt találunk a kompetenciáról, a kompetencia alapú oktatásról. A szó pontos definíciójára azonban már nem olyan egyszerű rábukkanni. Különösen, ha a kompetencia alapú oktatás jelentéstartalmát szeretnénk megismerni.

Szakedolgozatunk témaválasztásának legfontosabb célja, hogy a kompetencia alapú oktatásról, alkalmazási lehetőségeiről minél többet megtudjunk, gyakorlati megvalósításban jártasabbak legyünk. Úgy véljük, hogy napjainkban igen aktuális témáról van szó, hiszen az új iskolareform által a kompetencia alapú gondolkodás egyre nagyobb teret nyer a közoktatásban. Pedagógusként eredményességünket, hatékonyságunkat az határozza meg, mennyire tudjuk az újító törekvések adta lehetőségeket felhasználni saját és tanulóink fejlődése érdekében. Tapasztalataink más pedagógusok számára is hasznosak lehetnek.

A dolgozatban a szakirodalom mellett a kompetencia alapú oktatásra vonatkozó magyarországi és ukrain dokumentumokat (törvényeket, határozatokat) is áttanulmányoztuk, melyek a kompetencia alapú oktatást szabályozzák. A szakirodalom feldolgozásakor alapvető forrásként használtuk a kérdés szakértőinek, Vass Vilmosnak, Pála Károlynak, Nagy Józsefnek és a téma további kiemelkedő képviselőinek a munkáit. Az ukrán oktatási rendszer új modelljének megismerésében segítségemre voltak N. M. Bibik, V. H. Kremeny munkái.

A szakdolgozat első fejezetének célja sokoldalúan bemutatni a kompetencia fogalmát, a kulcskompetenciákat, továbbá megismerkedni az Új Ukrán Iskola koncepciójának kompetenciafogalmával, értelmezési keretével. A téma sokrétű megközelítésének, gazdagságának és sajátosságainak köszönhetően ez a rész lényegesen hosszabb lett, mint a kiválasztást megvilágító fejezetrész.

A második fejezetben az anyanyelvi kompetencia fogalmát értelmezzük a szakirodalom alapján forrásként felhasználva a téma szakértőinek munkáit magyarországi és ukrain viszonylatban. Összehasonlításra kerül továbbá a két országban lévő kompetenciafogalom értelmezése a tantervi tartalmak, követelmények, koncepciók alapján.

A dolgozat harmadik fejezete a kompetencia alapú oktatás gyakorlati kipróbálására tesz kísérletet egy konkrét projekthét megtervezése, kivitelezése, a tapasztalatok bemutatása által. A projektek alkalmazása az iskolareform eredményeként mára elvárássá vált, alkalmazása azonban a tanárok felkészültségén, hozzáállásán múlik. Kivitelezésük nem megoldhatatlan, de számtalan új kihívás elé állítja a pedagógustársadalmat. A projekthét terve és dokumentumai a dolgozat mellékletében található.

I. FEJEZET.

A KOMPETENCIA ALAPÚ OKTATÁS

Az elmúlt egy évtizedben a tudomány, a technika fejlődésének hatására bekövetkezett információáradatot nem követte a tanulási képességek fejlődése.

Ebben az új helyzetben vált feladattá, hogy megtanítsuk diákjainkat eligazodni az információk özönében. Segítsük megtalálni, saját tudásukba beépíteni mindazt, amire életük során szükségük lesz. Egyre nagyobb értéke van annak, ha valaki tudását át tudja látni, új helyzetekben is képes alkalmazni.

Egyre nagyobb szükség lett arra, hogy az iskolák gyakorlatban használható tudást adjanak a diákoknak, melyet a mindennapi élet számos területén is alkalmazni tudnak. E cél megvalósítására lett megfogalmazva és használva a kompetenciafejlesztés kifejezés. A kompetencia latin eredetű szó, mely alkalmasságot, ügyességet jelent (Vass, 2009). A kompetencia fogalmának meghatározására többen is tettek kísérletet, ennek következtében azonban többféle értelmezése is létezik mára. A kompetencia értelmezése funkcionális személyiségmodell alapján olyan felkészültséget jelent, amely alkalmassá teszi az embert arra, hogy különböző helyzetekben hatékonyan, és ésszerűen cselekedjen. Kompetencián a megtanult ismeretek új helyzetben való alkalmazását értjük, valamint a született adottságok, a korábbi élettapasztalatok és egyéb mechanizmusok összetett működését (Nagy J. 2000).

A kompetencia ismeretek, készségek, képességek együttese, mely alkalmassá tesz bizonyos helyzetekben való megfelelő viselkedésre (behaviorista pszichológia), tevékenységek végrehajtására, problémák megoldására (kognitív pszichológia), funkciók betöltésére, munkakörök ellátására (társadalmi környezet, munkaerőpiac).

Az 1990-es évektől a kompetencia a pedagógia tudományában is fontos fogalomná vált. A kompetencia alapú oktatás az 1990-es években a pedagógiai fejlesztés egyik legfontosabb feladata lett. A kompetencia alapú oktatás a képességek, készségek fejlesztésére irányul, arra, hogy olyan tudást adjanak a gyermekeknek, amit a későbbi életük során alkalmazni tudnak. Az oktatásban előre meghatározzák ezeket a kompetenciákat, a tanulók tudását, teljesítményét pedig személyre szabottan mérik (Vass, 2017).

A kompetencia fogalmával sokan foglalkoztak, több szempontból értelmezték, és új megfogalmazásokkal bővítették, ennek következtében a fogalom gazdagodott. A későbbiekben újabb, megválaszolásra váró problémák vetődtek fel, például különböző szerzők más és más hangsúlyoznak az egyén és a környezet közötti kölcsönhatás feltételeiként.

Az 1990-es években nemzetközi szinten elemzéseket végeztek az OECD INES (Indicators of the Educational System) keretében. Olyan területeket igyekeztek a fejlesztés szempontjából kiemelni, amelyek:

- nem köthetők pusztán kognitív folyamatokhoz;
- nem köthetők egyetlen tantárgyhoz (cross curricular competencies) (Radványi, 2011).

A keresttantervi kompetenciaterületek alkotóelemei elsősorban az egyén szociális kompetenciáihoz köthetők (pl.: együttműködés, kritikus gondolkodás, önbecsülés, felelősségérzet, tolerancia), de már a kompetencia elemzések korai szakaszában jelentős figyelmet kapott a problémamegoldás és a kommunikáció (Bálint, 1998).

Egyre több ország tantervfejlesztési munkálataiban kiemelt szerepet kaptak a keresttantervi területek (Cross Curricular Aspects). Skóciában a következő területekről volt szó: médiaoktatás, európai dimenzió, multikulturalitás, környezeti nevelés, vállalkozás, nemi tudatosság (Vass, 2009).

2000 márciusában az Európai Unió tagországok államfőinek döntése nyomán indult el az a munka az ún. lisszaboni folyamat keretében, amely 8 kulcskompetenciát határozott meg, illetve ezek fejlesztését állítja a reformok középpontjába (Csapó, 2003).

A fenntartható növekedés biztosítása érdekében ekkor került kidolgozásra az egész életen át tartó tanulás során elsajátítandó „új alapkészségek európai referenciakerete”, amelynek meghatározó elemei „az információs és kommunikációs technológiák, a technológiai kultúra, az idegen nyelv, a vállalkozás és a szociális kapcsolatok területén szükséges készségek” (Radványi, 2011.).

Ezeknek az alapelveknek a figyelembevételével került kialakításra a 8 kulcskompetencia az OECD DeSeCo- (Defining and Selecting Key Competencies) program (1997–2002) végrehajtásával, amelyet a Svájci Szövetségi Statisztikai Hivatal és az Egyesült Államok Oktatási Minisztériuma az USA Oktatásstatisztikai Központja közreműködésével végeztek el. (Balázs et al., 2013). A munka során értelmezték a kulcskompetencia fogalmát, és felsorolták a legfontosabb területeket. Értelmezésük szerint: „A kompetencia képesség a komplex feladatok adott kontextusban történő sikeres megoldására”. A fogalom magában foglalja az ismeretek mobilizálását, a kognitív és gyakorlati képességeket, a szociális és magatartási komponenseket és attitűdöket, az érzelmeket és az értékeket egyaránt (Radványi, 2011/1).

A DeSeCo-program (Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations – DeSeCo) a kulcskompetenciák három kategóriáját különíti el:

- az autonóm cselekvéssel,

– az eszközök interaktív használatával és a szociálisan heterogén környezetben való működéssel kapcsolatos kompetenciákat (pl.: másokkal való kapcsolatépítés, a csoportmunkában való együttműködés, konfliktuskezelés és megoldás (Radványi, 2011/1).

A kulcskompetenciákról tizenkét OECD-ország készített jelentést, ebben a leggyakrabban említett kulcskompetenciák voltak:

- együttműködés,
- szociális kompetenciák,
- alkalmazható tudás,
- a tanulási és az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kompetenciák (Vass, 2006).

Az Európa Tanács 2002-ben nyolc kulcskompetencia-területet különít el és javasol figyelembe venni:

- Anyanyelvi kommunikáció

A szóbeli és írásbeli formában történő gondolatok, érzések és tények kifejezésének és értelmezésének képessége, amely megnyilvánul a szövegértésben, beszédben, az írás és olvasás elsajátításában. Valamint a nyelvi érintkezés során az oktatásban és képzésben, a munkahelyen, otthon és a szabadidőben.

- Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció nagyjából ugyanazokat a fő területeket érinti, mint az anyanyelvi kommunikáció. Itt a gondolatok, érzések és tények szóban és írásban történő megértésének, kifejezésének és értelmezésének alapja a szövegértés, beszéd, olvasás és írás területén. Azonban olyan készségeket is igényel, mint a közvetítéshez és a kultúrák közötti megértéshez kapcsolódó készségek.

- Matematikai, természettudományi és technológiai kompetenciák

A matematikai kompetencia magában foglalja az összeadás, kivonás, szorzás, osztás, a százalékok és a törtek használatát fejben és írásban végzett számítások során, különféle mindennapi problémák megoldása céljából. A hangsúly inkább a folyamaton, mint annak kimenetén van, azaz inkább a tevékenységen, mint az ismereteken.

- A természettudományi kompetencia a természeti világ magyarázatára szolgáló ismeretek és módszerek használatára való képesség. A kompetencia területéhez tartozik, hogy az ember a természeti környezetet felismert igényeinek vagy szükségleteinek megfelelően átalakítsa.

- Digitális kompetencia

A digitális kompetencia az elektronikus média felelősségteljes és kritikus alkalmazása munkában, szabadidőben és a kommunikáció során. E kompetencia a logikus és kritikus

gondolkodáshoz, a magas szintű információkezelési készségekhez és a fejlett kommunikációs készségekhez kapcsolódik. Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásával kapcsolatos készségek a legalapvetőbb szinten a multimédiás technológiájú információk keresését, értékelését, tárolását, létrehozását, bemutatását és átadását, valamint az internetes kommunikációt és a hálózatokban való részvétel képességét foglalják magukban.

- A tanulás tanulása

A „tanulás tanulása” a saját tanulás önállóan és csoportban történő szervezésének és szabályozásának a képességét foglalja magában. Részt képezi a hatékony időbeosztás, a problémamegoldás, az új tudás elsajátítása, feldolgozása, értékelése és beépítése. Valamint az új ismeretek és készségek alkalmazása otthon, a munkahelyen és oktatásban. A tanulás tanulása kihat arra is, hogy az egyén mennyire képes saját szakmai pályafutásának irányítására.

- Személyközi és állampolgári kompetenciák

A személyközi kompetenciákhoz tartoznak azok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén meg tudja oldani a konfliktusokat. A személyközi készségek nélkülözhetetlenek a hatékony személyes és csoportos érintkezéshez, és mind a közéletben, mind a magánéletben alkalmazhatók.

- Vállalkozói kompetencia

Magában foglalja a változásra való törekvést, a külső tényezők által létrejött újítások elfogadásának, támogatásának és alkalmazásának a képességét is. A vállalkozói kompetencia részéhez tartozik az egyén felelőssége saját cselekedetei iránt, a stratégiai szemléletmód kialakítása, a célok kitűzése és elérése, valamint a sikerorientáltság.

- Kulturális kompetencia

A kulturális kompetencia a gondolatok, élmények és érzések különféle módon – többek között zene, tánc, irodalom, szobrászat és festészet – történő kreatív kifejezésének fontosságát foglalja magába (Falus, Vajnai 2012).

Az alapoktatás és szakképzés végére a fiatalokban ki kell alakulnia a kulcskompetenciák egy olyan szintjének, amely felkészíti őket a felnőtt lételre, és ezeket a kompetenciákat az élethosszig tartó tanulás részeként egész életük során fejleszteniük, gondozniuk és frissíteniük kell.

Magyarországon a kompetencia fogalmával először Nagy József, a Szegedi Tudományegyetem professzora foglalkozott 1995-ben, ő fogalmazta meg először a kompetencia fogalmát. Felismerte a szociális kompetenciák fejlesztésének fontosságát.

Később Magyarországon a kompetenciafogalom a személyiség funkcionalitása mentén tovább gazdagodott. Elkülönült és megfogalmazásra került az egyén kognitív, szociális és személyes képességrendszer, ezzel lehetővé vált az összetett rendszerek mögött meghúzódó képességek feltérképezése, tipizálása, tudatosabb fejlesztése (Vass, 2009).

Nagy József csoportosítása értelmében a személyiség funkcionális szempontból az alarendszerét képező három általános kompetenciával (alapkompenciával) és speciális (felhasználói) kompetenciákkal működik, mely kompetenciaterületek összefonódnak egymással:

1. Személyes kompetencia: Egészséges és kulturált életmódra nevelés.
2. Szociális kompetencia: Segítő életmódra nevelés.
3. Kognitív kompetencia: Képességek fejlesztése, az értelem kiművelése.
4. Speciális kompetenciák: A szakmai képzés alapozása.

Személyes kompetencia: Egészséges és kulturált életmódra nevelés

- Személyes én tudat és világtudat kialakulása
- Szükségletek: biológiai, komfort, mozgás, élmény
- Egészségvédő és identitásvédő motívumok
- Szabadságvágy, önállósulás - önbecsülés, önbizalom, ambíció, önértékelés

Szociális kompetencia: Segítő életmódra nevelés

• Szociális hajlamok (pl: kötődés, rangsorképzés, csoport tartozás, birtoklás, család és párkapcsolat)

- Szociális képességrendszer: szokások, készségek, ismeretek
- Szociális kommunikáció fejlesztése: érzelmi és szóbeli
- Szociális érdek: segítőképesség, együttműködés, vezetés, versengés

Kognitív kompetencia: Képességek fejlesztése, az értelem kiművelése

• Kognitív műveletek (pl: gondolképzés, összevonás, összehasonlítás, azonosítás, sorrend felismerés)

- Megismerés (pl: értékelés, értelmezés)
- Kognitív kommunikáció (pl: ábraolvasás, írás-olvasás, beszédértés)
- Gondolkodás (pl: probléma megoldás)
- Tanulás (pl: önálló és szociális tanulás)

Speciális kompetenciák: A szakmai képzés alapozása (Nagy, 2010).

1.1. Az Új Ukrán Iskola koncepciója, kompetencia értelmezése

Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma 2016. augusztus 17-én mutatta be első olvasatban „A középfokú oktatás reformjának elvei”-t, amely az „Oktatás”-ról szóló alaptörvény tervezetben lett megfogalmazva. A dokumentum kidolgozását egy olyan munkacsoport végezte, amely szakemberekből, tudósokból, közösségi aktivistákból, szülői közösségek képviselőiből állt, nemzetközi tanácsadók részvételével. A munkában több mint 80 szakértő vett részt Ukrajna különböző területeiről.

Az oktatási rendszerben bekövetkezett változtatásokat 5 tényezővel indokolják:

- a Gazdasági Együtműködés és Fejlesztési Szervezet által végzett felmérés szerint Ukrajna a világ 75 országa közül a 38. helyen áll a középfokú oktatási rendszerek értékelése szempontjából;

- Ukrajnában nem minden gyermeknek van egyenlő hozzáférése az oktatáshoz – mint azt a ZNO eredményei is bizonyítják, – a falusi iskolák diákjainak mintegy 2/3-a független vizsgán Ukrajna történetéből, ukrán nyelvből és matematikából a 12 pontos skálán 1-6 pontot ér el, míg a városi iskolások 2/3-a 7-12 pontot ér el;

- Ukrajnában az oktatás esik a legkevésbé megreformált szférába, mivel még mindig a 70 évvel ezelőtti reformot követte, melyek a tudás felhalmozására összpontosítottak, míg az európai országok a „soft skills” (puha készségek) képességekre fordították a figyelmet;

- A Világbank szakértői Ukrajna készségfejlesztésével kapcsolatos kutatásaik alapján (2015 november) kimutatták, hogy az ukrán munkaadóknak szükségük van a munkásaik kognitív és szociális-érzéki képességük fejlesztésére.

- A harvardi és a stanfordi egyetemeken végzett tanulmányok szerint a karrier sikerének mindössze 15 %-a nyújt professzionális szintet, a többi 85 %-át a „puha készségek” teszik ki (Концепція початкової освіти, 2016).

Az oktatás átalakítását a kompetenciák fejlesztésével kívánják megteremteni.

Az új ukrán iskola három fő elemet foglal magába – az oktatás új tartalmát, új módszertant és új tanulási környezetet. Ez alapján az oktatás 12 éves, melyben az 1–4. osztály az elemi iskolát jelenti, az 5–9. az általános iskola és a 10–12. a középiskola. Kilencedik osztály után a középiskola két részre oszlik: akadémiai középiskola és szakiskola közül lehet majd választani. Az akadémiai szint arra szolgál, hogy felkészítse a tanulókat a felsőoktatásba való belépéshez. A szakiskolában a szakoktatásra fektetik a hangsúlyt. Az új

középiskolai törvény lehetővé teszi, hogy a felsőoktatásban áttérjenek a hároméves bachelor (baccalaureus) és a kétéves mesterképzésre (Концепція початкової освіти, 2016).

Az alapfokú oktatás célja a gyermek átfogó fejlődése, mely figyelembe veszi az egyén életkori és pszicho-fiziológiai jellemzőit és szükségleteit, az értékek kialakulására, az önállóságra, a kreativitás és az érdeklődés fejlesztésére törekszik. Az alapfokú oktatásnak olyan ciklusai vannak, mint az 1-2. és a 3-4. osztály, amelyek figyelembe veszik mindezeket az életkori jellemzőket. Az élethosszig tartó tanulásra és a megszerzett ismeretek gyakorlatban való, magas szintű alkalmazására készíti fel a diákokat az új iskola. Az új oktatásszervezési forma legfontosabb sajátossága, hogy a hagyományos, úgynevezett "frontális oktatás" (a tanár a táblánál előad, a diák jegyzetel) helyett, az aktív részvételre, a kiscsoportban végzett, gyakorlat-orientált munkára kerül át a tanórákon a hangsúly.

Az új ukrán iskola olyan alapelvek megfogalmazására és elsajátítására törekedett, melynek során teljesen megváltozik a tanár szerepe és hozzáállása az oktatáshoz és a gyerekekhez is. Ezáltal az oktatás új és egy jobb irányba módosul, ahol a gyerek kerül a középpontba. Olyan gyerekek oktatását és nevelését kívánja fejleszteni, aki képes lesz a vele egykori és idősebb emberekkel társalogni, együttműködni, elfogadni a döntéseket, kiállni a saját igazáért, viszont másokat is képes lesz türelmesen meghallgatni. Ezzel épp azokat a hibákat próbálják kiküszöbölni, amelyekből manapság annyi konfliktus születik, ugyanis az emberek a mai világban nem képesek kommunikálni, megegyezni. És úgy gondolták, hogy ezen már gyermekkorban változtatni kell. A hatékony munka eléréséhez nem elegendő az oktatási módszerek megújítása, elengedhetetlen feltétele a tanár felkészültsége is. Az oktatási és tudományos minisztérium által a tanárok képesítésének fejlesztésére tervezetet dolgozott ki, amely két részből állt. Az EdEra portálon történő távolsági online-kurzusból és a három alkalommal történő gyakorlati foglalkozásból a megyei továbbképző intézetekben, ahol a külön erre szakosított trénerok vázolják fel a gyakorlatba az elméleti szinten megszerzett tudást.

Kompetencia alapú oktatás középpontjába a készségek, képességek fejlesztését irányozzák elő a kulcskompetenciák meghatározása által. Ezek elsajátítása révén a gyermek olyan tudás megszerzésére tehet szert, melyet az élet számos területén is eredményesen tud alkalmazni. Az oktatás középpontjába az alkalmazásképes tudást helyezik, nem lemondva az ismeretek elsajátításáról. A képességfejlesztést az ismeretek elsajátítása által kívánják fejleszteni (Кремень, 2008).

Az új módszerrel oktató pedagógusok tapasztalatai szerint a kompetencia alapú oktatás a korábbinál jóval több sikerélményhez juttatja a tanulókat. A csoportban végzett

feladatokban a gyengébb tanulók is jobban bevonhatóak, ezáltal motiváltabbak lesznek. A diákok megtanulják a közös gondolkodást, megtapasztalják az együttműködés élményét.

A kötelező tanulási eredményekre vonatkozó követelményeket a kompetencia alapú megközelítés figyelembevételével határozzák meg, amely a kulcskompetenciákon alapul (Бібік, 2010).

A kompetencia alapú megközelítés legújabb értelmezését és a kulcskompetenciákat a következő dokumentumok tartalmazzák:

- az általános középfokú oktatás állami szabványa (2018);
- az általános középfokú oktatás intézményeinek oktatási típusprogramja, amelyet O. Savchenko (2018) irányításával fejlesztettek ki;
- az alapfokú oktatás állami szabványa, amelyet R. B. Shiyan (2018) útmutatója alapján fejlesztettek ki (Державний стандарт початкової освіти, 2018).

A dokumentumok 11 kulcskompetenciát határoznak meg, melyek a következők:

1) az **államnyelv szabad használata** magába foglalja az ukrán nyelv szabad használatát, amely lehetővé teszi a gondolatok és érzések szóban és írásban történő kifejezését, a tények egyértelmű és ésszerű megértését, valamint az olvasás szeretetét, a szó szépségének, a nyelv szerepének tudatosítását a kommunikációs és kulturális helyzetekben, a nyelvi készség kialakítását, az ukrán nyelv használatát különböző élethelyzetekben;

2) az **anyanyelvi** (az államnyelvtől való különbözőség esetén) és **idegen nyelvikommunikáció** magában foglalja az anyanyelvi kommunikációt különböző kommunikációs helyzetekben, különösen a mindennapi életben, az oktatás folyamatában, a közösség kulturális életében, az idegen nyelvű egyszerű kifejezések megértésének képességében, az adott helyzetekben való kommunikációban;

3) **matematikai kompetencia**, amely magában foglalja az egyszerű matematikai összefüggések azonosítását a környező világban, folyamatok és helyzetek modellezését matematikai kapcsolatok és mérések segítségével, a matematika szerepének felismerését a megszerzett tudás alapján a személyes és a társadalmi életében;

4) a **természettudományos és technikák és technológiák kompetenciaterület** az érdeklődés kialakítására, az új ötletek iránti vágy felkeltésére törekszenek, függetlenül attól, hogy önállóan vagy csoportban történik a megfigyelés, kísérlet. Képesek legyenek a gyerekek következtetéseket levonni az elvégzett kísérletek és megfigyelések alapján, és kutatással ismerjék meg önmagukat és a környező világot;

5) az **innovációs kompetencia** magában foglalja az új ötletekre való nyitottságot, a változások kezdeményezését a környezetben (osztály, iskola, közösség, stb.), elősegíti a tudás,

a készségek, az attitűdök kialakítását, biztosítja a sikeres továbbtanulást, szakmai tevékenység fejlődését. Ezáltal elősegíti azt, hogy a tanuló a társadalom részének érezze magát, s részt vegyen a közösségi ügyekben;

6) a **környezetvédelmi kompetencia** magában foglalja a természetgazdálkodás alapját, a környezetvédelmi magatartás szabályainak való megfelelést, a természeti erőforrások ésszerű és racionális felhasználását, a természet megőrzésének fontosságát, amely elengedhetetlen a társadalom fenntartható fejlődéséhez;

7) az **információs-kommunikációs kompetencia** magában foglalja az infokommunikációs eszközök használatának alapjait, ezek biztonságos és etikus felhasználását a tanítás és a tanulás területén és más élethelyzetekben;

8) az **élethosszig tartó tanulás** magában foglalja a továbbképzéshez szükséges készségek és képességek kialakítását, saját tanulási környezetük megszervezését, új információk megszerzését önálló vagy csoportos munkával, saját oktatási célok meghatározását és azok elérési módjait;

9) a **társadalmi és szociális kompetencia** a demokrácia, az igazságosság, az egyenlőség, az emberi jogok, a jólét és az egészséges életmód mellett foglal állást, melynek ismerete lehetővé teszi a másokkal való együttműködést a közös cél elérésére, aktív részvételt az osztály és az iskola életében, mások jogainak tiszteletben tartását, konfliktushelyzetek kezelését, a különböző népek kulturális sokszínűségének megbecsülését és Ukrajna állampolgárságával való azonosulást;

10) a **kulturális kompetencia** a különféle művészi tevékenységek (festészet, zene és egyéb művészetek) fejlesztését irányozza elő. A természet adta képességek feltárásával és fejlesztésével a személyiség kreatív kibontakozására törekszik;

11) a **vállalkozói és a pénzügyi kompetencia** magában foglalja a kezdeményezést, a saját döntéseikért való felelősségvállalás iránti hajlandóságot, a tevékenységet a célok elérése érdekében, a hatékony együttműködés etikai értékeinek tudatosítását, a kezdeményezett ötletek végrehajtását, saját döntéseik elfogadását (Bírók, 2018).

II. FEJEZET

AZ ANYANYELVI KOMPETENCIA ÉRTELEMZÉSE

A szakdolgozat második fejezetében a két ország, Ukrajna és Magyarország anyanyelvkompetencia fogalmait ismertetjük, valamint az anyanyelvi nevelésre vonatkozó elvárásokat az ezt szabályozó dokumentumok alapján.

Magyarországon az oktatásra vonatkozó jogszabályok a Nemzeti alaptantervben kerülnek megfogalmazásra az Emberi Erőforrások Minisztériuma rendelete alapján.

A kompetenciák területei között első helyen találkozunk az anyanyelvi kommunikációval, mely esetében az alapelvek, célok között olvashatjuk, hogy „Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelvnek, mint változó rendszernek a megismerése és a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére és gyakorlati alkalmazására” (Nat 2012: 10660).

„Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények, vélemények kifejezését és értelmezését, megőrzését és közvetítését szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás szóban és írásban), valamint a helyes, öntudatos és alkotó nyelvhasználatot az oktatásban és képzésben, a társadalmi és kulturális tevékenységek során, a családi és a társas életben, a munkában és a szabadidős tevékenységekben, a társas valóság formálásában” (Nat 2012: 10652).

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata az anyanyelvi kompetencia fejlesztése oly módon, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció képességét. A nyelvi kompetencia legfontosabb eleme a kommunikációs helyzetek megfelelő értelmezése, a megértés képessége és a megértéssel összhangban álló aktív részvétel a kommunikációs folyamatokban (Simon, 2006). A folyamatosan fejlődő szövegértési és szövegalkotási képességek lehetővé teszik, hogy az egyén önállóan és másokkal együttműködve képes legyen a verbális, hangzó és képi kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információhordozók üzeneteinek megértésére és feldolgozására. Képes legyen a legkülönbözőbb szövegek megértésére és elemzésére, kritikai feldolgozására; a nyelvi megalkotottság sajátosságaiból, az átvitt, képi kifejezésmódból adódó jelentéseket ismerje fel, reflektálja, és saját szövegek alkotásában maga is éljen ilyen eszközökkel. Képes legyen önállóan olyan szövegek megalkotására, amelyek figyelembe veszik a beszédhelyzetet és a hallgatóság igényeit, a különféle szövegműfajok normáit, a morális, esztétikai és

kulturális elvárásokat. Ennek előfeltétele, hogy a tanuló ismerje meg anyanyelvét, mint rendszert, annak jelenét és múltját, mely saját történetisége tapasztalatát nyújtja (Vass,2009).

Az anyanyelvi képzés hatással van különböző műveltségi területek tanítására, elsajátítására. Az anyanyelvi kompetencia fejlesztése minden műveltségi terület feladata, hiszen a nyelvi, az emberi kommunikáció, a gondolkodás és a tanulás közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Az irodalom, mint nyelvi művészet a kultúra egyik fő hordozója és megújítója, miközben pedagógiai szempontból a szövegértési és szövegalkotási képességek fejlesztésének egyik legátfogóbb és leghatékonyabb eszköze.

A társadalmi kommunikáció alapja az anyanyelv sokoldalú és árnyalt ismerete. A nyelv lehetővé teszi az értékek megismerését, az értelmi képességek fejlődését, a társas kapcsolatok kialakulását, kultúrát közvetít. Elengedhetetlen feltétele a gondolkodás- és a személyiségfejlődés és a társadalomba való beilleszkedés. A társadalom kisebb-nagyobb közösségeiben való részvétel és együttműködés is az anyanyelv biztos tudását feltételezi. A nyelv az önkifejezésnek, az önálló vélemény kialakításának és kifejezésének alapja, kulcsszerepe van a felelősségérzet kialakulásában, a szocializációban. Az állampolgárok magas szintű anyanyelvi tudása a társadalom belső összetartó erejének, a demokrácia működésének, a demokratikus jogok gyakorlásának alapja. Az anyanyelvi készségek birtoklásának meghatározó szerepe van a társadalom értékeinek közvetítésében, gyakorlásában és védelmében (Nat., 2002).

Magyarországon az alapfokú nevelés-oktatás első szakaszára, az alsó tagozatra vonatkozó Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára jeleníti meg a Nat-ban leírt fejlesztési feladatokat. Ezek a feladatok a tantárgy fő céljának, az anyanyelvi kommunikációs képességek fejlesztésének rendelődnek alá.

A Kerettanterv a fejlesztési feladatokat tematikai egységekre, azokon belül tevékenységekre, ismeretekre és fejlesztési követelményekre bontja le. Itt szerepelteti a tantárgy témaköreit, konkrét tartalmát, a más tantárgyakkal való kapcsolódási pontjait, illetve óraszámokban megadva az időkeretet (Nat. 2012: 10652).

A Nat magyar nyelv és irodalom műveltségi terület esetében hét tevékenységi területen rendel fejlesztési feladatokat majd közműveltségi tartalmakat az egyes képzési szakaszokhoz (Nat 2012: 10652-10679).

Ezek a tevékenységterületek a következők:

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása:

- a tanuló megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit;

- tudatosan használja a bemutatkozás, a felnőttek és vele egykorú társai megszólításának és köszönésének helyes formáit;

- bekapcsolódik a közös beszélgetésbe;
- alkalmazkodik a társalgás szabályaihoz;

- a szövegelemzéssel kapcsolatos szóbeli tanítói utasításokat megérti, értelmezi, valamint a szövegfeldolgozás során a tanulói megszólalások technikai és tartalmi kivitelezése is helyes.

2. Olvasás, az írott szöveg megértése:

- az olvasáshoz szükséges képességek és részképességek fejlesztése, mint a fonémahallás, tempo, ritmus, szókincs, nyelvhasználati szabályok ismerete;

- olvasástechnikai hibák felismerése, javítása;
- a pontos és folyamatos olvasásra való törekvés;
- az olvasás jelrendszerének ismerete;
- jó technikai kivitelezés (megfelelő színvonalú hangos, majd némaolvasás);

- a különböző típusú szövegek tartalmának elsődleges, majd mélyebb megértése és a szövegfeldolgozás feladataihoz kapcsolódó írott utasítások követése.

3. Írás, szövegalkotás:

- a helyes írási szokások kialakítása, mint a testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás;
- vonalvezetési gyakorlatok, betűelemek vázolása, írása;
- a hangok helyének, időtartamának megfigyelése a szavakban;
- a hangok helyes kiejtése a szavak jelentésének, felépítésének megfigyelése;
- a tanuló ismeri és használja a szótagolás szabályait, írásban helyesen alkalmazza;
- ismeri a magyar ábécét;
- képes betűrendbe helyezni a szavakat;
- alkalmazza a szótárral való munkát;
- felismeri a rokon-és ellentétes értelmű szavakat;
- különbséget tesz az egyenes és átvitt értelmű szavak között;
- értelmezni tudja a többjelentésű szavak jelentésbeli különbségeit.

4. A tanulási képesség fejlesztése:

- a tanuló legyen tisztában az önálló feladatvégzés lépéseivel;
- információk kereséséről és helyes kezeléséről;
- igazodjon el a könyvek, írott nyelvi források világában;
- tájékozódjon a gyermeklexikonokban a betűrend segítségével;
- ismerje akülönböző kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó tevékenységeket;

- alkalmazza az ismeretfeldolgozás és –befogadás technikáit.

5. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek

- a tudatos nyelvszemlélet kialakítása;
- az igényes anyanyelv használat (szóban és írásban);
- az elemi nyelvtani ismereteket és helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása;
- képesek legyenek önálló hibajavításra.

6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése:

- a magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése;
- a néphagyományok megismerése és megszerettetése;
- mondák és legendák a magyar nép történetéből;
- rövid elbeszélések a magyar történelem kiemelkedő alakjairól;
- ismerjék meg más népek irodalmi alkotásait;
- tudatosítsuk a tanulókkal a mese és a valóság között különbségeket;
- szerezzenek tapasztalatot a verses és a prózai alkotásokról;
- a szöveg megértését a következő tevékenységekkel biztosítjuk: következtetés, lényegkiemelés, tartalommondás, események összefoglalása;
- azirodalom, azolvasás megszerettetése;
- az irodalmi művekkel való találkozás során az érzelmi befogadás kialakítása.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése:

- a tanuló alkosson önálló ítéletet a mesék, versek, olvasott irodalmi művek szereplőiről;
 - saját gondolatok kifejtése és mások véleményének meghallgatása;
 - az együtt gondolkodás, az erkölcsi, esztétikai értékek kialakítása;
 - a nemzeti hagyományok megismerése, érzelmi befogadása;
 - ismerje az egyszerű közmondásokat, szólásokat, képes legyen megfelelően használni.
- (Nat. 2012).

A szövegfeldolgozás célja és feladatkörei összhangban vannak a fenti fejlesztési feladatokkal illetve követelményekkel, hiszen a kerettanterv a helyes beszéd és az olvasás-szövegértés képességének fejlesztését helyezi a középpontba.

Az anyanyelvi kompetencia kialakítása érdekében már az alsó tagozatos anyanyelvi nevelésnek kommunikáció központúnak kell lenni, mely leginkább a szövegfeldolgozó órákon nyilvánul meg.

Ezekon az órákon a különböző szövegekkel való találkozás és a szövegek feldolgozása lehetőséget nyújt arra, hogy a tanulók megtanulják és gyakorolják az emberi kommunikációval kapcsolatos ismereteket és normákat. Természetesen szükséges olyan

változatos munkaformák, módszerek, technikák, feladattípusok alkalmazása a tanulásirányításban, melyek ehhez hozzájárulnak (Nat. 2012).

A fejlesztés célja:

- *Kommunikáció-központúság*

A kommunikációval kapcsolatos ismeretek, szabályszerűségek, normák megtanítása és gyakorlása. A kommunikációs ismeretek elsajátításában fontos szerepe van a szövegértés-tanításnak, hiszen a feladatmegoldások, az ellenőrzés, az értékelés folyamatos eszmecserét hoz létre a tanár és a tanulók között. A szövegértési képességek fejlesztése során olyan tanulási folyamatok is fejleszthetők a tanuló és a pedagógus együttműködése által, amely a vitára, eszmecserére épül, kommunikatív cselekvésekre ösztönözi a diákot, önállóságot és kritikai készséget kíván.

- *Tevékenység centrikusság*

A tanulóknak nem pusztán kérdésekre kell választ találniuk, hanem a különböző típusú szövegekkel különböző műveleteket kell végezniük.

- *Rendszeresség*

A szövegértés-szövegalkotás gyakorlása minden műveltségterület feladata. A fejlesztés egy tantárgyra szűkítése a program hatásvesztését okozza. A mérések nem az elsajátított ismeretanyag mennyiségének, hanem a kompetenciák szintjének meghatározását szolgálják.

- *Differenciáltság*

A foglalkozások megszervezésének alapját az egyéni tempó, képességek, problémák képezik. A differenciálás szempontja lehet a tanulók szövegértési, illetve szövegalkotási módja, tempója vagy a szükséges tanári támogatás mértéke. A tanulási folyamat hatékonysága nem a tanulócsoport összteljesítményén, hanem az egyes tanulók fejlődésének ütemén mérhető.

- *Partnerség*

A program lehetővé teszi, hogy a pedagógus a munka nagy részében a tanulókkal partneri viszonyban, segítő-tanácsadó státuszban legyen.

- *Kutatószemlélet*

A program célja, hogy feloldja az olvasási kudarcok által okozott szorongásokat. Ennek egyik feltétele a tévedések és a próbálkozások lehetőségének megadása (Pála, 2009).

2.1. Az anyanyelvi kompetencia értelmezése Ukrajna oktatási rendszerében

Ukrajna 2018-ban új típusú tervezetet vezetett be, melyet Az elemi iskolai oktatás állami szabványa tartalmaz.

Az állami szabvány kitér az anyanyelvi oktatás módszerére is. Az általános középfokú oktatási intézményekben a magyar nyelv elsődleges célja a gyermek személyiségének fejlesztése a különböző beszédaktivitások révén. Fontos célnak számít még a kommunikációs és olvasási kompetenciák kialakulása; a szellemi, kulturális és nemzeti önkifejezéshez szükséges anyanyelvi kommunikációs képességek fejlesztése; a kulturális örökség iránti tiszteletteljes hozzáállás kialakítása; érzelmi és értelmi tapasztalatok, beszéd és kreatív képességek fejlesztése (Типові освітні програми, 2018).

A kitűzött cél elérése a következő feladatokat foglalja magába:

- pozitív érzelmek és értékek kialakítása anyanyelven, az olvasás, a gyermekkönyvek megszerettetése, kognitív érdeklődés kialakulása, a beszéd javítására irányuló készség kialakítása;

- a tanulók gondolkodásának, beszédének, képzeletének fejlesztése, szellemi, irodalmi és kreatív képességeinek kialakítása, az egyéni önkifejezés előmozdítása az egymás közötti kommunikatív készségek fejlesztése révén;

- teljes körű olvasás- és íráskészség kialakítása, párbeszéd, színpadon való részvétel, rövid szóbeli és írásbeli monológok létrehozása;

- a különböző típusú és információforrásokkal való munkához szükséges készségek kialakítása;

- a gyermekirodalom megismerése, a gyermekkönyvekkel történő önálló munka módszereinek kialakítása;

- változatos típusú szövegek (művészi, népköltészeti, oktatási, médiaszövegek) feldolgozásának készsége;

- nyelvi egységek és jelenségek kutatása, az anyanyelvi ismeretek és normák elsajátítása;

- a tanulók bevonása a különböző típusú beszédaktivitások gyakorlati alkalmazásába oktatási és élethelyzetekben;

- páros, csoportos és csapatok közötti együttműködés elsődleges készségeinek kialakítása;

- a csoportok különböző szerepfüggvényeinek teljesítése (Типові освітні програми, 2018).

Az elemi iskolai oktatás állami szabványa az anyanyelvi kompetencia fejlesztése során a megfogalmazott célokkal és célkitűzésekkel összhangban a következő tematikai egységeket különíti el: "Szóbeli kommunikáció", "Olvasunk", "Kommunikálunk írásban", "Felfedezzük a médiát", "Felfedezzük a nyelvtani jelenségeket" (Типові освітні програми, 2018).

Az 1-2. évfolyamon **a szóbeli kommunikáció** elsődleges céljának a feladatok utasításainak megértését és értelmezését tekinti. A tanuló értse meg az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közlését. Ezt követően a kérdésekre értelmesen tudjon válaszolni, kapcsolódjon be a közös tevékenységekbe, didaktikai játékokba a hallott utasítások alapján.

Ezeket a folyamatokat a következő tevékenységek alapján érheti el a tanuló:

- megérti rövid kijelentéseket, a témához kapcsolódó információkat megvitatja társaival;
- a tanító által feltett kérdésekre teljes mondattal válaszol;
- saját szavaival elmondja a szöveg tartalmát, véleményt formál a szereplőkről, eseményekről;
- elmondja, mi keltette fel az érdeklődését a hallott szövegből, milyen érzéseket váltott ki belőle;
- képes eljátszani az ismert mesét szerepenként, azonosul a mese szereplőivel;
- részt vesz a párbeszédekben, önnálán is alkot kérdéseket a témából;
- ismeri a bemutatkozás, a megszólítás, a köszönés megfelelő formáit, s alkalmazza is a megfelelő élethelyzetekben;
- ismeri és használja a nem verbális kifejezés eszközeit, a mimikát, az arcjátékot;
- illusztráció alapján egyedül alkot rövid, összefüggő mondatokat;
- elmondja a szöveg tartalmát segédeszközök alapján illusztráció, vázlat, kulcsszavak, szókapcsolatok felhasználásával (Державний стандарт початкової освіти, 2018).

A második tematikai egység az «Olvasunk». Itt a képességek és részképességek fejlesztésén van a hangsúly, mint a fonémahallás, figyelem, tempó, ritmus, szókincs, nyelvhasználati szabályok, kommunikációs képességek begyakorlása és megfelelő használata.

Ezek a képességek a következő előírások végrehajtásával érhetők el:

- a begyakorolt szöveget folyékonyan olvassa fel (a nehezebb szavakat – szótagolva);
- olvasás közben megértse a szavak jelentését, figyeljen fel az ismeretlen szavakra;
- az irodalmi szövegeket különböztesse meg műfaji jellemzői alapján (pl. mese, költemény, mondóka, találós kérdés);
- a szövegben ismerje fel a címet, keressen kapcsolatot a cím és a tartalom között;

- az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése; témájának, szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése;

- az olvasott szöveg alapján megismert szereplőket, a helyszínt a költő szavaival is mutassa be;

- a tanító kérdései alapján mondja el a mese tartalmát, legyen önálló véleménye a műről;

- ismerje fel a párbeszéd részeit a műben, olvassa a párbeszédet szerepenként, ügyeljen a helyes hangjelzésre;

- ismerje a legelterjedtebb információforrásokat: gyermekkönyvek, újságok, enciklopédiák, internet, könyvtár;

- igazodjon el a különböző információk tartalmában;

- ismerje a legelterjedtebb információforrásokat: a gyermekkönyveket, enciklopédiákat újságokat életkori sajátosságainak megfelelően;

- különböztesse meg a mesét, az elbeszélést és a verset a kiadványokban szerkezeti felépítésük alapján;

- beszéljen olvasási érdeklődési köréről;

- nevezze meg kedvenc irodalmi hőseit, szereplőit.

A harmadik tartalmi egység a **«Kommunikálunk írásban»**. Ide tartozik az írás higiéniai szabályainak betartása, betűalakítás és -kapcsolás gyakorlása, párbeszéd írásbeli szerkesztése, mondatok alkotása illusztráció alapján. Ezek megvalósítása a következő előírásoknak megfelelően történik:

- betartja az írás technikai és higiéniai szabályait;

- írott betűvel ír, megnevezi és leírja az ábécé betűit, egyforma dőléssel, magassággal, szélességgel.

- saját írásbeli kifejezéseket alkot;

- címet ad a szövegnek;

- önállóan ír és alkot mondatokat illusztráció alapján (önállóan és a tanító segítségével);

- ismeri és betartja az írásbeli munkák formáját, ügyel a cím megfelelő helyre való írására, a bekezdésekre, a margóra, a verseket oszlopokba írja;

- ismeri az írásbeli értesítések formáját (hirdetmény, levél, üdvözlőlap stb.).

A negyedik tartalmi egység a **«Felfedezzük a médiát»**. Ehhez tartozik a médiáról való elképzelés, médiaműveltség:

- értelmezi az egyszerű média termékeket (képeket, képregényeket, gyermekfolyóiratokat, stb.);

- részt vesz a média termékek tartalmának megbeszélésében;

- kifejezi saját gondolatait és érzelmeit az egyszerű médiatartalmakat illetően.

Az ötödik tematikai egység a «**Felfedezzük a nyelvtani jelenségeket**». Ehhez szükséges a beszéd hangjainak megfigyelése, azok helyes ejtése, mondatok bővítése szavakkal, felismeri a szavak lexikai jelentését. A tematikai egységben előírt követelmények alapján a tanuló képes az alábbi feladatok véghezvitelére:

- helyesen ejti ki a hangokat, megkülönbözteti a magán- és mássalhangzókat;
- a beszéd hangjait írásban betűkkel jelöli, ismeri a betűket ábécé sorrendben;
- a szavakat szótagokra bontja, ismeri a hosszú egyjegyű és a kétjegyű hosszú mássalhangzós szavak elválasztására vonatkozó szabályokat;
- bővíti a mondatot a kérdésnek megfelelően, ügyel a mondatvégi írásjelek megfelelő használatára;
- felismeri a tárgyakat, tulajdonságokat, cselekvést jelentő szavakat és a tárgyak mennyiségére utaló szavakat is;
- illusztráció vagy személyes élmény alapján megfogalmaz és leír 3-4 mondatos összefüggő szöveget;
- bekezdéseket alkalmaz a szöveg leírásakor;
- ellenőrzi és javítja saját szövegeit, lexikai ismétlések elkerülése végett;
- különbséget tesz a rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavak között;
- felismeri a többjelentésű és az azonos alakú szavak közötti különbséget;
- a betűt a hang jeleként használja;
- tudatosan használja a nagy kezdőbetűt az emberek, az állatok nevében, illetve a földrajzi megnevezésekben (városok, folyók megnevezései);
- a mondatot nagy kezdőbetűvel írja;
- helyesen használja a mondatvégi írásjeleket: pont, felkiáltójel, kérdőjel;
- ismeri és alkalmazza az elválasztás szabályait;
- helyes hanglejtéssel olvassa a különböző mondatfajtákat, írásban használja a mondatvégi írásjeleket;
- kiegészíti a mondatot 1-2 tartalmilag odailló szóval;
- ábra, rajz, illetve a megadott szavak felhasználásával az adott témára mondatokat állít össze;
- tisztában van a szöveg fogalmával;
- címet választ a szöveghez (Типові освітні програми, 2018).

2.2.A két országban uralkodó kompetenciafogalmak összehasonlítása

A kompetencia fogalmának értelmezése mindkét ország oktatáspolitikájában hasonló jelentőséggel bír. Hazai értelmezés szerint a kompetencia – tudás, készségek, képességek, gondolkodásmód, szemlélet, értékek, és egyéb személyes tulajdonságok dinamikus kombinációja, amely meghatározza az adott személy szocializációs képességét, munkavállalási és/vagy továbbtanulási alkalmasságát. Magyarországi megközelítés alapján a kompetencia ismeretek, készségek, képességek, attitűdök együttese, mely alkalmassá tesz bizonyos helyzetekben való megfelelő viselkedésre (behaviorista pszichológia), tevékenységek végrehajtására, problémák megoldására (kognitív pszichológia), funkciók betöltésére, munkakörök ellátására (társadalmi környezet, munkaerőpiac) (Balácsi, Ostorics, Szalay, Szepesi és Vadász, 2013).

A kompetencia alapú oktatás hazai és anyaországi tekintetben szintén nem mutat lényeges eltérést, céljuk, hogy a gyermekek a mindennapi életben hasznosítható tudással rendelkezzenek – nem lemondva az ismeretek elsajátításáról, vagyis „ismeretekbe ágyazott képességfejlesztés” megvalósítására törekszik. Kompetencia alapú fejlesztésen a készségek, képességek fejlesztését, az alkalmazás képes tudást középpontba helyező oktatást értik. Ezáltal a kompetencia alapú oktatás a képességek, készségek fejlesztésére irányul, hogy olyan tudást adjanak a gyermekeknek, melyet a későbbi életük során alkalmazni tudnak (Balácsi, Ostorics, Szalay, Szepesi és Vadász, 2013).

Az Új Ukrán Iskola alapszabályában képviselt értékek, a fejlesztési feladatok és az ezekre épülő differenciálás egyaránt azt a célt szolgálják, hogy a tanulók – adottságaikkal, fejlődésükkel, iskolai és iskolán kívüli tanulásukkal, egyéb tevékenységeikkel, szervezett és spontán módon szerzett tapasztalataikkal összhangban – minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket. Továbbá a gyerekek, a serdülők és a fiatalok képességeinek fejlődéséhez szükséges fejlesztési feladatok meghatározásával ösztönzi a személyiségfejlesztő oktatást. Ez akkor lehet eredményes, ha az intézmények pedagógiai programja (ezen belül helyi tanterve) teret enged a színes, sokoldalú iskolai életnek, a tanulásnak, a játéknak, a munkának; fejleszti a tanulók önismeretét, együttműködési képességét, akaratát; hozzájárul életmódjuk, szokásaik, értékekkel való azonosulásuk fokozatos kialakításához, megalapozásához. Az új ukrán iskolakoncepció olyan pedagógiai munkát feltételez, amelynek középpontjában a tanulók tudásának, képességeinek, személyiségének a fejlesztése áll, figyelembe véve, hogy az oktatás és nevelés színtere nemcsak az iskola, hanem a társadalmi élet és tevékenység számos egyéb fóruma is (Нова українська школа, 2016).

Az alaptanterv értelmében a tanulók tanulásának a módszerét is meg kell szervezni. A tanárnak ismerni kell az új oktatási módszert, a tervezést, az irányítást és az értékelést. Ahhoz, hogy a tanár megtudja oldani a tanulásszervezéssel kapcsolatos tevékenységeket figyelembe kell vennie a gyerekek képességeit, érdeklődéseit, tanulási szokásaikat. Törekednie kell, hogy kreatív feladatokkal motiválja a tanulókat az aktív tevékenységhez. A tanulásszervezés hatékony működéséhez persze nem elég a képzett pedagógus, szükség van a pedagógiai infrastruktúra széles választékára: könyvekre, nyomtatott tananyagokra, kísérleti felszerelésekre, informatikai programokra, programcsomagokra és más eszközökre.

Az Európai Unió és tagállamai közös egyeztetés alapján 8 kulcskompetenciát különítettek el, míg Ukrajna oktatási rendszerében 11 kulcskompetencia lett meghatározva. A kompetenciák meghatározásában Ukrajna elkülöníti az államnyelvi és az anyanyelvi kommunikációt. Külön kompetenciaterületet hozott létre a környezetvédelem és az innovációs kompetencia fejlesztésére (Попова, 2018).

A kulcskompetenciák területén egyensúly van, mivel mindegyik hozzájárulhat a sikeres élethez egy tudás alapú társadalomban. Felértékelődik az egyén tanulási kompetenciájának fejlesztése, mert az emberi cselekvőképesség az egész életen át tartó tanulás folyamatában formálódik.

Sok kompetencia részben fedi egymást és egymásba fonódnak. Hasonló egymásra építettség jellemzi a kulcskompetenciák és a kiemelt fejlesztési feladatok viszonyát. A műveltségterületek fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákat összetett rendszerben jelenítik meg. Számos olyan fejlesztési terület van, amely mindegyik kompetencia részét képezi: például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, a kockázatértékelés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése (Nagy, 2010).

A kulcskompetenciák között első helyen áll az anyanyelvi kommunikáció, míg Ukrajna az államnyelvi kommunikációt teszi az első helyre, második helyre szorítva az anyanyelvi kompetencia fejlesztését azok számára, akiknek az ukrán nem anyanyelvük. Az ukrán, mint államnyelv funkcionálásának biztosításáról szóló nyelvtörvény az anyanyelv helyett az ukrán nyelven való oktatás kiterjesztésével szeretné a kisebbségek ukrán nyelvtudását növelni. Ukrajna vezetői az államnyelv oktatásának megreformálása helyett megpróbálják felszámolni a kisebbségi nyelveken folyó oktatást az országban. Arra hivatkozva, hogy a kisebbségek nem tudnak megtanulni ukránul, olyan döntést hoztak, amelynek értelmében az 1-4.osztály elvégzése után a gyerekeknek fokozatosan át kell állniuk az ukrán nyelven történő oktatásra. Az új jogszabály értelmében 4 éven át fogja a gyerek az ukrán nyelvet tanulni, majd fokozatosan, évről évre egyre több tantárgyat ukrán nyelven oktatnak nekik. Ennek

feltételezett következménye az lesz, hogy a gyerek talán jobban megtanul ukránul, ugyanakkor hátrányos helyzetbe kerül az ukránul oktatott tárgyak megértése, elsajátítása során, tehát az esetleges nyelvi probléma okán keletkezett hátrányos helyzetét felváltja a tanulás folyamatában keletkező hátrányos helyzet. Az Új Ukrán Iskola koncepciójának alapelve szerint az általános középfokú oktatási intézményekben a nyelvi-irodalmi nevelés elsődleges célja a gyermek személyiségének fejlesztése a különböző beszédaktivitások révén. Fontos célnak számít még a kommunikációs és olvasási kompetenciák kialakulása; a szellemi, kulturális és nemzeti önkifejezéshez szükséges anyanyelvi kommunikációs képesség fejlesztése; a kulturális örökség iránti tiszteletteljes hozzáállás kialakítása; érzelmi és értelmi tapasztalatok, beszéd és kreatív képességek fejlesztése (Нова українська школа, 2016).

A Nat magyar nyelv és irodalom műveltségi terület esetében hét tevékenységi területen rendel fejlesztési feladatokat.

Ukrajna állami szabványa az anyanyelv oktatása területén a következő egységeket különbözteti el: "Szóbeli kommunikáció", "Olvasunk", "Kommunikálunk írásban", "Felfedezzük a médiát", "Felfedezzük a nyelvtani jelenségeket" (Державний стандартпочаткової освіти, 2018).

Az anyanyelvi oktatás alapelvei és céljai között megjelenik a kommunikációs kompetencia fejlesztésének az igénye, valamint az új ukrán kerettanterv megemlíti az együttműködés fontosságát is. Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata az anyanyelvi kompetencia fejlesztése oly módon, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció képességét. A nyelvi kompetencia döntő eleme a kommunikációs helyzetek megfelelő értelmezése, a megértés képessége és a megértéssel összhangban álló aktív részvétel a kommunikációs folyamatokban (Концепція початкової освіти, 2016).

A kommunikációs kompetencia fejlesztése mellett kiemelt hangsúlyt kap az együttműködési kompetencia is, melynek fejlesztése a társas kapcsolatokban, a felelősségérzet kialakulásában, a közösségben történő aktív részvételben és együttműködésben nyilvánul meg.

A kompetenciafejlesztés lényegre törő eleme a képességek egymásra épülése. A kommunikációs és együttműködési kompetencia egymásra épülése figyelhető meg az alapelvek és célok között. „A folyamatosan fejlődő szövegértési és szövegalkotási képességek teszik lehetővé, hogy az egyén önállóan és másokkal együttműködve képes legyen a verbális, valamint a nem verbális (hangzó és képi) kommunikáció eszközeinek és kódjainak a különböző információhordozók üzeneteinek megértésére és feldolgozására” (Vass, 2006).

Külön kiemelendő, hogy ezen a területen a fejlesztési feladatoknál megjelenik a hétköznapi kommunikációs helyzetekben történő megértés is. A kifejező és érthető beszéd esetében a fejlesztési feladatok követelményében megjelenik szünet, a hangsúlyváltás, a beszédtempó, a hangmagasság és a hanglejtés tudatos használata. Az együttműködési kompetencia fejlesztésének területén kiemelt figyelmet kap a bemutatkozás, a megszólítás, a köszönés megfelelő formáinak ismerete és alkalmazása a megfelelő élethelyzetekben.

Mindkét ország anyanyelvi oktatásának fejlesztésében rögzítve van a hallott szövegek megértése, az olvasott szövegek megértése, a szóbeli szövegalkotás és az írásbeli szövegalkotás. Az 1 -2. évfolyamon a domináns elem a beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása, a fejlesztési feladatoknál a sokféle kommunikáció megfigyelése, alkalmazása.

Az olvasás és az írott szöveg megértése által fejlődik a tanuló beszédképessége, gyarapodik szókinccse, továbbiakban törekedni kell arra, hogy megfelelő legyen a hangképzése, beszédlejtése. Ezáltal válik beszéde érthetővé és kifejezővé. Ennek érdekében különböző anyanyelvi játékokat, kiejtési, mondat- és szövegfonetikai gyakorlatokat, önismereti játékokat és szerepjátékokat irányoz elő a kerettanterv. Előtérbe kerülnek a tanulók önálló véleményeinek megjelenései, bekapcsolódnak a vitákba, részt vesznek a beszélgetésekben, a hallott rövid szövegeket megértik. Középpontba kerülnek a mindennapi élmények, olvasmányok tartalmának felidézése, elmondása. Lehetőség adódik saját élmények megfogalmazására látvány-, hang-és mozgóképélmények által.

A fejlesztésre szánt tartalom között szerepel a tanult szövegek szövegű és kifejező elmondása. A hangos olvasási készség elérése érdekében rövidebb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek önálló olvasása. Mind szóban, mind írásban történhet az olvasott szöveg cselekményének utólagos felidézése, a szereplők cselekedeteinek, jellemének kifejtése. Az anyanyelvi tapasztalatszerzés megjelenhet különböző műfajú, hangnemű szövegekben az eltérő nyelvhasználat érzékeléseként is. Az irodalmi művek feldolgozása és megértése, az ezekhez kapcsolódó tartalommondás, rövid összefoglalás, a klasszikus és kortárs irodalmi művekkel való foglalkozás is megtalálható. Az ítélőképesség fejlesztése, az ítélkezés, mint cselekedet felismerése mindennapi helyzetekben és különféle műalkotásokban, saját vélemény kialakítása.

III. FEJEZET

PEDAGÓGIAI PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSA A KISGEJŐCI EGRY FERENC OKTATÁSI-NEVELÉSI KOMPLEXUMBAN

Mondd el és elfelejtem;
mutasd meg és megjegyzem;
engedd, hogy csináljam és megértem.
(Konfuciusz)

A szakdolgozat harmadik fejezetében egy konkrét projekthét megtervezésének és megvalósításának eredményei alapján az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének lehetősége kerül bemutatásra. Mielőtt rátérnénk a projekthét bemutatására, fontos néhány mondatban kitérni a projekt általános jellemzőire.

A pedagógiai projekt az alapvető emberi tanulást veszi mintául, az elméletnek csak annyi szerepet szán, amennyit a feladat igényes megoldása megkíván. A projekt középpontjában a mindennapi élethez kapcsolódó probléma áll, melyet a tanár és a diák közösen, együttműködve old meg. A projektpedagógiában a gyakorlati probléma számtalan feladatot, témát érinthet. Lehet egy valóban gyakorlati feladat, mint például egy tárgy megtervezése és kivitelezése, vagy egy esztétikai élmény átélése, egy cikk megírása, színi előadás megtartása, kiállítás elkészítése (M. Nádasi, 2003).

A pedagógiai projekt jellemzői:

Tevékenységmentesség: a feldolgozandó téma vagy a megoldásra váró probléma, mivel a gyakorlatból indul ki, csakis valamiféle tevékenységen keresztül valósítható meg.

Tartalmi komplexitás: a pedagógiai projekt meghatározó eleme lehet egy tantárgy vagy inkább műveltségterület, de egyes részeiben teljesen más területekhez kapcsolódó ismeretekből is integrál elemeket. Olyan témakörök, tartalmak kerülnek kivitelezésre, amelyek eddig semmilyen tantárgyi összefüggésben nem kerültek elő.

Kooperatív technikákra épül: ez a feldolgozás lényegét tekintve a kooperatív tanítási formára épít. Ez annyit jelent, hogy kiemelkedő szerepet kap a kooperatív csoportmunka, tehát maga a tanulói aktivitás és a csoporton belüli verseny helyett az együttműködés jut kiemelkedő szerephez. Ezt az együttműködést erősíti továbbá az is, hogy a projekt végső megjelenési formája valamilyen közös termék, amelyben a részletek egészé állnak össze. Ugyanakkor a verseny sem hiányzik a projektmunkából, hiszen a különböző csoportok által készített produktumok prezentálásának mindig van versenyjellege is. A kiscsoportos

munkaforma és a különböző együttműködésen alapuló technikák segítik a tanulók kognitív kompetenciáinak fejlesztését, illetve az értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi fejlődéshez is hozzásegítenek. Azzal, hogy a diákok bemutatják, majd értékelik egymás és saját munkájukat, fejlődik kritikai érzékük is.

A képességfejlesztésre koncentrálnak: többféle képesség egyszerre is fejleszthető a kooperatív tanulási módszerek alkalmazásával. Elsősorban azok a képességek, amelyek nem köthetők tantárgyakhoz, mint például az empátia, szociális érzék, önértékelés helyessége, egymásra figyelés. Másrészt azok, amelyek általában tanulási képességek, kiemelhetők itt a szövegértés, információgyűjtés és rendszerezés, az olvasottak előadása. Természetesen fejleszthetők a szaktantárgyi képességek is. Mindemellett a személyiségfejlesztésre is nagy lehetőség van.

Időkezelés: a projektek időkezelése rendkívül rugalmas. Egyes projektek megvalósításának időtartama eltérő lehet. Projektmunkát tervezhetünk egy 40 perces órára, egy vagy több projektnapra, egy vagy több projekthétre vagy egy félévre, de egész tanévre is. A feldolgozásra váró témák határozzák meg a tervezett időtartam hosszát.

Motiváló: az iskolai tanulási folyamat során sokszor kerülünk szembe azzal a problémával, hogy a diákjaink nem érdeklődnek, nem motiváltak. A projekt ezt a problémát úgy próbálja meg kiküszöbölni, hogy a tervezés közösen történjen. A diákok motiválása céljából az elsődleges szempontok közé tartozott a kreatív, változatos feladatok összeállítása.

Tanár és diák közösen alkot: e munkaforma által felborul a hagyományos tanár-diák szerepbeosztás. Meg kell tudni mutatnia, hogyan ismerhetünk meg, dolgozhatunk fel egy számunkra eddig idegen témakört. A tanár ismeretközlőből segítő, együttműködő társá alakul, részese és nem ellenőre lesz a közös alkotás folyamatának.

A pedagógiai projekt előnyei és hátrányai: a pedagógiai projekt legfontosabb előnyeként talán a tanulói motivációt fogalmazhatjuk meg. Ez több forrásból is táplálkozik. A gyerekek számára fontos az újszerűség, hogy kiléphetnek a mindennapok rutinjából. Mivel a projekt megtervezésébe a tanulókat is bevonjuk, lényegesen nagyobb az érzelmi azonosulás, illetve az élményszerűség esélye. Szemben a tanórai munkával, itt az eredmény, a visszacsatolás is rövid távú, ami szintén a motiváltságot erősíti. Másik fontos előnye a projekttanításnak, hogy egyszerre többféle pedagógiai cél érvényesítésére alkalmas. A tantárgyi célok mellett – azokkal egyenértékűen – megfogalmazhatunk képességfejlesztési, szociális célokat is. Ezt azért tehetjük meg, mert a projektben a gyerekek nem passzív befogadóként, hanem alkotótársaként vesznek részt. A célok megfogalmazásánál figyelembe

vehetjük az eltérő képességeket, készségeket, definiálhatunk eltérő tanulói szerepeket, figyelembe vehetjük az adott tanulócsoport életkori sajátosságait is (Hegedűs, 2002).

3.1.A projekt megvalósításának módszerei, körülményei

A pedagógiai projekt szervezése rendkívül időigényes, amely tanári együttműködést is igényel. Ehhez viszont elengedhetetlen, hogy nevelőtestületi egyetértés legyen a projektek alkalmazását illetően. Legjobb, ha szerepel az iskola pedagógiai programjában, az éves munkaterv pedig tartalmazza az adott tanév projektjeit, ami megkönnyíti a tanári munkát, az iskolai infrastruktúra, a helyszínek, az eszközök előzetes egyeztetését. Természetesen fontos, hogy az iskola tudja biztosítani a pénzügyi feltételeket. Nagyon megkönnyíti a tervezést, ha van egy mindenki számára hozzáférhető, részletesen kidolgozott programválaszték, illetve a már megvalósult projektek leírásához is hozzá lehet jutni. Az alábbiakban egy projekt megszervezésének és lebonyolításának a folyamata kerül bemutatásra.

1.A projekt témakörének kiválasztása: a témakör kiválasztásánál több szempontot is figyelembe kell venni. Elsősorban figyelembe kell venni a helyi tanterv adott időszakra vonatkozó képességfejlesztési és képzési céljait is. Mindezt összhangba kell hozni az életkori sajátosságok, illetve az adott gyerekcsoport tipikusnak mondható érdeklődésével, esetleges problémáival.

2. Célok: a célok megfogalmazása közös feladat kell hogy legyen, mivel a sikeres munkavégzés elengedhetetlen feltétele az egyetértés megteremtése. A különböző feladatok megvalósításához sokféle cél rendelhető el, ezért a célok prioritása is legalább annyira fontos, mint maga a célkitűzés. A célok megfogalmazását a témaválasztás indoklásával kell kezdeni. Egy projektben egyszerre több képesség és készség is fejleszthető egyszerre, ezért fontos meghatározni, mely kompetenciákat kívánjuk fejleszteni. Ez alapján lehet meghatározni, milyen típusú lesz az adott projekt, továbbá jelentősen befolyásolni fogja magát a szervezést is (például másként fogjuk szervezni a projektet, ha a közösségfejlesztés, együttműködés a kiemelt cél, mintha az információgyűjtés, -feldolgozás kerül előtérbe). Célként kell megfogalmazni azt is, hogyan kapcsolódik az adott projekt a képzés egészéhez. A projektben megjelenő összes műveltségterülethez külön meg kell fogalmazni a célokat, majd ezeket összhangba kell hozni. Természetesen lehetnek kiemelt szaktárgyi célok, de bizonyos képességfejlesztési célok több tantárgyban is megjelenhetnek. A célok között kell meghatározni a konkrét kimenetet is. Ez egyrészt az egyes célok megvalósulásának tárgyi

megjelenését tartalmazza, másrészt meghatározza az eredmény minimális szintjét is. Ez lehet közös és egyéni, de mindenképpen értékelési kritérium.

3. A feltételek megteremtése. A feltételek megteremtésénél mindenképp figyelmet kell fordítani több összetevőre is, mint például a tartalmi, személyi, tárgyi, szervezeti és pénzügyi összetevőkre. A tartalminál arra kell figyelni, hogy a kiemelt célok elérését milyen feladatokkal, módszerekkel tudjuk elérni, milyen eljárásokra van szükségünk ahhoz, hogy a gyereket be tudjuk vonni a kialakításba, előkészítésbe, lebonyolításba. Meg kell határozni a szükséges tananyagtartalmakat, össze kell állítani a feladatlistát. A többi feltételt is végig kell gondolni, felmérni, és pontos munkamegosztást készíteni, melyik feltétel megteremtéséért ki a felelős.

4. Megvalósítás, lebonyolítás. Itt kell megfogalmazni egy olyan – lehetőség szerint minél pontosabb – forgatókönyvet, mely tartalmazza a pontos időbeosztást, a felelősöket, a feladatot, az alkalmazott módszereket, a feltételeket. Fontos, hogy legyen lehetőség a spontán kialakult elképzelések, ötletek megjelenésére is. Természetesen fontos a forgatókönyv, de adjunk lehetőséget arra, hogy adott esetben valamelyest el lehessen tőle térni.

5. Értékelés, produktum. A projekt egy olyan tanulószervezési eljárás, amely a tanulói aktivitásra, problémamegoldásra épül. Ebben a formában elkerülhetetlen a zárás, az eredmény felmutatása. A produktum eredményét ebben az eljárásban nem tudjuk előre meghatározni, mint a hagyományos tanulószervezési eljárásoknál, ugyanis itt sok függ a tanulói aktivitástól, kreativitásától, a folyamat hatékonyságától. Ezért az értékelés kialakításakor összetett szempontokat kell figyelembe venni. Az értékelési eljárás módját előzetesen meg kell határozni a tanítónak, ugyanakkor fontos a tanulók részletes előzetes tájékoztatása is. Figyelembe kell venni a részvétel és a teljesítmény arányát. Ebből következően az értékelésnek differenciálnak és személyre szabottnak kell lennie.

6. Visszacsatolás. A visszacsatolásnak legalább két szinten kell történnie. Egyrészt a gyerekek oldaláról. Fontos, hogy készüljön egy tanulói értékelő lap, amelyen a gyerekek a projekt egészét, saját részvételüket, a többiekkel való együttműködésüket értékelhetik. A tanárok részéről is fontos az azonnali értékelés, a célok függvényében. Mennyiben tekintik sikeresnek az adott projektet, rögzíteni a látható hibákat, jelölni a problémákat, a nehézségeket.

7. Dokumentáció. Hosszabb távra kell biztosítani az adott projekt dokumentálását. Az eredményeket a közös értékelés után olyan formában érdemes dokumentálni, hogy standard módon megismételhető legyen, a hiányosságok, problémák korrigálhatóak legyenek az

újratervezés során. A résztvevők számára hosszabb távon látható nyoma maradjon a projektnek (Hegedűs, 2002).

3.2. Projekthét tervezése, megvalósítása az iskolában

A témahét megszervezésére és lebonyolítására a Kisgejőci Egry Ferenc Oktatási-Nevelési Komplexumban került sor. A oktatási-nevelési komplexum az Ungvári-járásban található, Ungvártól 18 km-re. Az iskola fő épülete az egykor világhírű harangöntő, Egry Ferenc kastélyában foglal helyet, mely 1901-ben épült. A II. világháború után az épület állami tulajdonba került, majd itt kapott helyet az elemi iskola. Az iskola folyamatosan bővült, először általánossá majd középiskolává fejlődött. 2013-tól a középiskola oktatási-nevelési komplexummá alakult. Az iskola igazgatójának kitartó munkája következtében sikerült az iskolának felvenni egykori tulajdonosa nevét, így 2015-től a Kisgejőci Egry Ferenc Oktatási – Nevelési Komplexum néven lett bejegyezve.

Az épület bővítése és felújítása a hollandiai Deventerben működő Colmschtate Ukraine Contact nevű szervezet adományának, s az ottani kálvinista gyülekezet önkénteseinek segítségével jött létre.

Az iskola rendelkezik az oktatáshoz szükséges audiovizuális technika eszközökkel, szemléltetőeszközökkel és könyvtári állománnyal. Megújultak a tornatermi öltözők és mosdók, valamint az iskolaudvara is korszerű játékokkal bővült. 2014 nyarán teljes egészében megújult az iskola játszóudvara és sportpályája, valamint óvodai csoporttal is bővült. Az óvodától az érettségig járnak ide gyerekek a környező kisebb településekről. Az óvoda eddig az egyház épületében működött. A Kárpát-medencei óvodafejlesztési programnak köszönhetően 2018-ban az elemi osztályok és az óvodai csoport új épületet kapott.

Iskolánkban a nevelést és az oktatást egységként kezeljük. Tanórákon kiemelt szerepet kap a tanulás tanítása. Differenciált, egyénre szabott oktatás segíti a tehetséggondozást és a felzárkóztatást, az önkifejezést, ezzel is sikerélményt biztosítva a gyermekek számára. Célunk, a gyerekek segítése abban, hogy a legtöbbet hozzák ki magukból.

Mivel tudjuk, hogy a gyermekek legfőbb tevékenysége a játék, a modern pedagógia játékos elemeit beépítjük a tanórák menetébe. Az életszerű helyzet, a játékos forma oldja a belső feszültségeket, segíti az önkifejezést, sikerélményt biztosít a gyermekek számára. Szeretetteljes bánásmóddal fordulunk tanítványaink felé, családias hangulatot

alakítunk ki, melynek alapja a bizalom. Az eredményes nevelő-oktató munkát pszichológus is segíti.

A projektoktatás módszerével az utóbbi két évben ismerkedtünk meg az Új Ukrán Iskola koncepciója és különböző magyarországi szakirodalmak alapján. Az oktatás lényege, hogy tanár és diák egy adott feladatot vagy produktumot egy előre kidolgozott terv alapján hozzon létre. A program befejezésekképpen mindenképp szükséges valamilyen produktum előállítás, bemutatása. Ez megnyilvánulhat egy előadásban a szülők részére, vagy egy tabló, album kivitelezésében is. Alkalmazása előtt fontosnak tartottuk, hogy a tanulók megfelelő jártasságot szerezzenek az önálló tevékenységben, valamint a csoportmunkában. Ezért nem elhanyagolható feladat, hogy mielőtt hozzánk ehhez a kreatív és élménydús feladathoz - amely egyben nagyon időigényes és sok előkészítő munkát igényel - a tanulókkal meg kell ismertetni a különböző munkaformákat. Ez tudatos elkészítő munkát nem igényel, mivel a különböző munkaformákat már ezelőtt is alkalmaztunk. Ez a gyakorlatban úgy valósul meg, hogy az órán olyan feladatok megoldására törekszünk, melyeket csoportmunkával vagy páros munkával kell megoldani. Ezáltal a tanulók hozzászoknak ahhoz, hogy nemcsak önmagukért, hanem társaik előmeneteleiért, munkájáért is felelőséggel tartoznak. A csoportmunka sokkal több és igényesebb felkészülést jelentett a tanárnak, mivel állandóan készenlétben kell állni, hogy az esetleges felmerülő problémákat meg tudja oldani.

A projektoktatás során bőven érezhetünk pozitív és negatív tapasztalatokat is egyaránt. A módszer az eddigi tapasztalatok alapján eredményesnek bizonyult, azonban rengeteg időt és energiát vett igénybe. Ha valaki nem képes kellő odafigyeléssel végezni ezt a feladatot, akkor ne is fogjon bele, mert kudarcot vallhat. Ne azért foglalkozzunk projektoktatással, mert jelenleg ez a divat.

A témahét a megvalósítására a második osztályban került sor.

A témahét előkészítésének tervezete:

1. Közös tervezés és ötletek a tanulókkal együtt.
2. A projekt tematikájának, feladatainak összeállítása.
3. Gyűjtőmunka:
 - képek, fotók beszerzése a családról;
 - családról szóló mesék, versek;
 - a technika és a művészeti óra kellékeinek beszerzése (karton, színes lapok, vízfesték, ragasztó, stb.),
 - szemléltető és dekorációs eszközök beszerzése ;
 - zene- és versgyűjtemény.

4. Szervezési feladatok:

- a családi album összeállításához a kollégák segítségének kérése;
- a zenék kiválasztásához a szervező-pedagógus felkérése;
- szülők tájékoztatása a programmal kapcsolatban.

A projekthét megtervezése előtt fontosnak tartottuk meghallgatni a gyerek véleményét a témával kapcsolatban, figyelembevettük az érdeklődésüket, s arra törekedtünk, hogy maradandó élményt nyújtsunk számukra. A projekt témájának kapcsolódnia kellett a tananyaghoz. A fő témát a tanár határozza meg, a megvalósítás módját, a lehetőségeket pedig a gyerekekkel közösen alakítsuk ki. Határozott elképzelés kell hogy legyen a témával kapcsolatban, amihez tartani kell magunkat, de meg kell hallgatni a tanulók ötleteit is, nem kell elzárkózni a spontán adódó elképzelésektől. Több ötletet is meg lehet vitatni, majd elvetnünk, ami már önmagában is kreatív feladatnak bizonyul. A projekt csak akkor működik, ha a célt komolyan veszik a tanulók, s valóban megakarják valósítani. A projekttel az anyanyelvi kompetencia fejlesztését tűztük ki célul, a folyamat úgy lett megtervezve, hogy valóban esély legyen a cél megvalósulására. Fontos cél továbbá, hogy bevonjuka szülőket is, s ezáltal lehetőség nyíljon arra, hogy a szülők is betekintést nyerjenek osztályközösségünk életébe.

A projekt megvalósulása előtt tervezési és szervezési feladatokat kell figyelembe venni: kell-e pénz a projekt megvalósításához? Ha igen, honnan fogunk szerezni? Milyen eszközökre van szükségünk? (laptop, szakirodalom, stb.) Kik a lehetséges partnerek, akik segíthetnek? (kollégák szülők).

A kezdeti szakaszban elég sok volt a szervezési tennivaló:

- oda kellett figyelni, hogy az osztályban elegendő hely legyen a tanulóknak a foglalkozáshoz;

- a páros vagy csoportos beszélgetésnél ne zavarják egymást;

- a különböző produktumokat félkész állapotban is lehessen otthagyni az osztályban, vagy biztonságos helyen tárolni, ahol más nem fér hozzá, s esetleg nem tesz kárt benne.

A témahét tevékenységeinek felépítése közben figyelni kell arra, hogy a gyerekek megtalálják a fejlettségüknek megfelelő differenciált élményt és a tapasztalatot szerző lehetőségeket. A változatos zenei, irodalmi, mozgásos és dramatikus tevékenységek segítették elő a családi hagyományok megismerését, élmények feldolgozását. A maradandó élmény kialakításában nem elhanyagolható szempont az osztálykeret felbontását, hiszen így nagyobb teret tudunk biztosítani a tapasztalati úton szerzett ismereteknek. Külön figyelmet fordítunk a feladatok összeállításakor arra, hogy a napi programok úgy legyenek felépítve, hogy az

felkeltse a gyerek érdeklődését és kötetlenebb keretek között tanuljanak. A kötetlen kereteket a változatos munkaformák beépítésével valósíthatók meg. A foglalkozásokon alkalmazott munkaformák:

- kooperatív csoportmunka
- páros munka
- frontális munka
- differenciáló munka
- egyéni munka

A projekthét témája: A család

A projekt célja: egymás családjának, családi szokásainak, hagyományainak a megismerése. A családban elfoglalt hely és szerep tudatosítása, a különböző családi értékek feltárása és elfogadása, pozitív énkép kialakítása, önbizalom, szóbeli kifejezőkészség fejlesztése a család összetartó erejének hangsúlyozására.

Érintett műveltségi területek:

- magyar nyelv és olvasás
- művészet
- technológia
- felfedezem a világot

Fejlesztendő tanulási képességek:

- írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, olvasás, szövegalkotás, szókincsbővítés, helyesírás;

- saját vélemény megfogalmazása, mások véleményeinek türelmes meghallgatása;
- ábrázoló készség, rajzkészség;
- előadói képesség;
- emlékezet, képzelet;
- kreativitás;
- önismeret, pozitív énkép, önbizalom, empátia, tolerancia, másokra figyelés,

együttműködési készség.

Kiemelt kompetenciák:

- anyanyelvi kommunikáció
- szociális és állampolgári kompetencia
- esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Megjelenő produktum:

- családi album

- családfa
- fogalmazások
- fotók
- képek
- rajzok

Értékelés:

- új fogalmak, tapasztalatok, összefüggések, tevékenységek megjelenése, megértése
- a tanuló önmagához mért fejlődésének értékelése;
- pozitív visszacsatolás a feladatvégzés során tapasztalt együttműködésről, nyitottságról;
- az elkészített alkotások eredményeiről, minőségéről, az átélt élményekről.

A projektet a meglévő tapasztalatokra, élményekre, ismeretekre építve jött létre, amelyek új információkkal és összefüggésekkel bővültek a tevékenységek során. Ez azt a célt szolgálta, hogy a már meglévő tudanyagot megértsék, rendszerezzék, emlékezetbe véssék. A meglévő, illetve kibővített tanulási ismereteket leginkább a gyakorlati tevékenység során tudják elsajátítani a problémamegoldó és a kreativitást fejlesztő feladatokon, játékokon, szerepeken keresztül. Így a foglalkozásokon több ilyen megfelelő feladattal, szerepekkel való azonosulást építünk be.

A témahét során a diákok megismerkedtek a család fogalmával, a családban betöltött szerepükkel, önismereti játékok segítségével próbálták felfedezni szüleik és saját maguk közötti hasonlóságokat. Ezek a foglalkozások nagymértékben hozzájárultak az anyanyelvi kompetencia fejlesztéséhez. A tanulók érdeklődéssel fogadták a téma sokoldalú megismerésének lehetőségét, és szívesen vállalkoztak az egyes foglalkozásokat megelőző előkészítő és gyűjtőmunkákra is.

A tevékenység rendjében és tartalmában egyensúlyt kell tartani a megtervezettség és a spontán kialakult ötletek között. A megvalósítás ideje alatt mindvégig fontos, hogy a tanulók az ötletek kitalálásától a lezárult hét értékeléséig valamennyi foglalkozáson szerepet kapjanak.

Az első foglalkozáson megállapodtunk abban, hogy a családi albumot egy hét alatt készítjük el, minden nap kijelöltünk erre egy bizonyos tanítási órát. Elkészítettük a munkatervet, megbeszéltük, hogy melyik nap mit fogunk elkészíteni az albumba. Kezdetben sok kérdésük volt, de ahogy belemelegedtek a feladatokba egyre inkább megértették a menetét. Az idő előrehaladtával megnőtt a munkakedvük, újabb és újabb ötletekkel álltak elő. A program végéhez közeledve már vissza kellett fogni az ötleteiket, elképzeléseiket, hogy ne haladjuk túl a megbeszélt időkeretet.

A témahét tervezete

Időpont	Tevékenység	Résztevők	Határidő	Produktum
2019. 11. 26-30.	Előkészületek, programjavaslat a témahét tematikájának összeállítására	Alsós tanítók, szervező-pedagógus	2019. 11. 30.	Programterv

1. nap 2019. 12. 02.	Önismereti játékok a témához kapcsolódóan csoportos és egyéni munkaformában	Tanulók	2019. 12. 02.	Albumkészítés terve
-------------------------	---	---------	---------------	---------------------

2. nap 2019. 12. 03.	A család fogalmához, szerepéhez kapcsolódó feladatok megoldása irodalmi alkotások és találós kérdések alapján	Tanulók	2019. 12. 03.	Előlap
-------------------------	---	---------	---------------	--------

3. nap 2019. 12. 04.	Az album első lapjának betöltése fényképekkel és a képekhez írott szövegekkel	Tanulók	2019. 12. 04.	Családfa
-------------------------	---	---------	---------------	----------

4. nap 2019. 12. 05.	Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek? c. művének elemzése. Szerepjáték: Mesélj magadról! Mások mesélnek rólad!	Tanulók	2019. 12. 05.	Önjellemzés, portré
-------------------------	--	---------	---------------	---------------------

5. nap	Szóforgó: mesterségek	Szülők, tanulók,	2019. 12. 06.	Album,
--------	-----------------------	------------------	---------------	--------

2019. 12. 06.	választása. Záróműsor	tanító		forgatókönyv
---------------	-----------------------	--------	--	--------------

A témahét lezárása

A témahét lezárásakor mindig kell, hogy legyen valamilyen záró műsor, vagy valamilyen közös produktum bemutatása. A foglalkozás legizgalmasabb része valóban a bemutatóra való felkészülés volt. A projektfeldolgozás legemlékezetesebb része volt az, amikor az elkészített munkákat bemutatták a szülőknek. A gyerekek talán még sohasem voltak ennyire izgatottak, hiszen a saját munkájukat kellett bemutatni a szülőknek és társaiknak. A záróműsor előtt az osztályteremben már előre elhelyeztük jól látható és hozzáférhető helyre a családi albumokat, amelyeket már a program előtt megnézhettek a szülők. A műsor kezdetén egy rövid bevezetőt tartottunk, melyben ismertettük a szülőkkel a módszer lényegét, s megtudták, hogy ez a produktum jórészt a gyerekek elképzelései, ötletei során születettek önálló alkotásokként. Egy rövid irodalmi összeállítással kedveskedtek a tanulók a szüleiknek, majd sorban beszámoltak munkáikról, bemutatva azt. A legnagyobb meglepetést azoknak a szülőknek okoztuk, akiknek a gyerekeik eddig nem sok sikert mutattak a tanulás terén.

A témahét értékelése

A projekt során az anyanyelv fejlesztésére és a kommunikáció különböző formáinak alakítására irányult a figyelem. Eddigi tapasztalatok alapján a 7-8 éves korú gyermek anyanyelvi fejlesztése valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó. Az anyanyelv fejlesztésére és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel, - a projekt egészében jelen volt.

A projektoktatás során elsődleges cél volt a gyerekek anyanyelvi, értelmi képességeinek megalapozása, fejlesztése érzelmi hatásokkal, aktív cselekedtetéssel, önkifejezéssel. Játékos tevékenységek által sikerült eljuttatni őket a tapasztalatokon alapuló gondolkodásig, fogalomalkotásig. A beszéd és a kommunikációs képesség fejlesztését segítették a mondókák, versek, mesék, dramatikus és anyanyelvi játékok. A hét folyamán a gyermekek élményeinek meghallgatására, véleményeik kifejtésére is jutott bőven idő. Kellő figyelmem irányult a családjukról, önmagukról, társaikról való beszélgetés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, valamint a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére. Új fogalmakkal ismerkedtünk, s ezáltal fejlődött a gyerek beszédkézsége. A tevékenységeket, feladatokat, nyelvtani játékokat a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építettem, s a változatos tevékenységeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhettek az

őket körülvevő környezetből, ezzel fejlesztvén anyanyelvi, értelmi képességeiket is. A programok alatt ügyelni kell arra, hogy gondolataikat, érzelmeiket mások számára is érthető formában, életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni. A beszédértés és a beszédfejelem megfelelő szintű elérése érdekében minél több beszéltető helyzetet teremtrttünk anyanyelvi játékkal.

A versek, irodalmi művek feldolgozása lehetőséget biztosított arra, hogy bővüljön a gyerekek szókincse. Emellett nagy hangsúlyt kapott az árnyalt kifejezések, a hangutánzó, hangulatfestő szavak, kifejezések beszédbe történő beépítése. Janikovszky Éva: *Kire ütött ez a gyerek* című írása önmagában is motiváló hatású, még a nehezen megnyilatkozó gyerekeket is beszédre ösztönözte. A fokozatosság, folyamatosság elvének figyelembevételével a gyerekek egyéni fejlettségi szintjének megfelelően fejlődött akaratuk, kitartásuk, teherbíró képességük, céltudatosságuk, feladattudatuk. Az egyéni képességeikhez adott feladatokat egyre bátrabban, önállóan oldották meg. Segítséggel, de gyakorolták a közös munka sokszínűségét. A feladatok megoldása közben találós kérdésekkel, szóforgóval, versek dramatizálásával motiválhatók, hogy így törekedjenek a jó munkavégzésre.

A projekthét alatt jelentősen fejlődött empátiás készségük, kreativitásuk, érzelmiük, kíváncsiságuk, együttműködési készségük, önmegvalósítási törekvések. Egyedi ötleteik, véleményük, javaslatuk lett a készülődés alatt, minél többen részt vettek a gyűjtőmunkában, gondolataikat, ötleteiket szívesen megosztották társaikkal.

A foglalkozások során az oldott, derűs légkör megteremtése következtében a gyerek természetes közlési vágya, kapcsolatteremtő beszéd-készsége könnyebben fejleszthető. Hiszen a beszéd nemcsak az érintkezés, a viselkedés-szabályozás, hanem a gondolkodás eszköze is. A beszéd és a gondolkodás fejlődése pedig szorosan összefügg. A gyermeki gondolkodás cselekvő tevékenység, mert a gyermek cselekvés közben gondolkodik leginkább, ezért feltétele a szókincsgyarapításnak az állandó cselekvés fenntartása. A játék során fejlődtek a gyermekek olyan erkölcsi tulajdonságai, mint az együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség. Mindeközben fejlődött fantáziájuk, kezűgyességük, figyelmük is. Örültek a közös sikereknek, értékelték egymás munkáját, vigyáztak társaik alkotásaira.

A közösen átélt örömök elszakíthatatlan szálakkal kötik össze a pedagógust és a gyermekeket egymással és az anyanyelvünkkel. A gyermekek közötti kommunikáció odafigyeléssel, meghallgatással, beszélgetéssel, változatos kommunikációs helyzetek megteremtésével fejleszthető. A gyermekekkel való kommunikációnk, a verselések, mesélések, dramatizálások során kitűzött feladataink közé tartozta a lényegre törő

kommunikáció, a változatos hangzású beszéd, a hibátlan, érthető, világos és tiszta hangképzés, valamint a hangos beszéd kerülése.

A csoportmunkák által javult az együttműködési képességük, fejlődött az empátikus képességük, kialakult és növekedett a játékok során az önbizalmuk, magabiztosságuk, fejlődött az önállóságuk és szervezőképességük. A közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása a szocializáció szempontjából különös jelentőségű. A gyermeket nem annyira az értelme, inkább az érzelmei irányítják, az érzelmeknek pedig cselekvésre ösztönző, motiváló ereje van.

A mindennapjainkra is igaz, de a projekt során még inkább hangsúlyosabb szerepet kapott csoportunkban az érzelmi nevelés. Ezáltal erősödött az egymásra figyelés, a bátortalan tanulók is bekapcsolódtak a közös tevékenységbe. A témahét a diákok és a tanárok közös munkájára épült, mely során a pedagógusok egyfajta koordináló, segítő szerepet töltek be.

A témahét eredményes volt, hiszen minden tanuló és a szervezés lebonyolításához felkért kollégák is tevékenyen részt vettek a szervezési és megvalósítási feladatokban. Sok élménnyel, tapasztalattal gazdagodtunk a gyerekekkel, bár a módszerek jelentős részét pedagógiai munkánk során eddig is alkalmaztuk. Hiszen óráról órára jelen van a beszélgetés, a vita kezdeményezése, a problémafelvetés, az ötletbörze, az önálló adatgyűjtés, a felidézés, az élménybeszámoló módszerei. Az órákon eddig is gyakran alkalmaztuk a szerepjátékokat, dramatizálást, stb. A kreatív, felfedeztető technikák közül a szakirodalom feltárása, eddig is a mindennapi munka része volt. A gyerekekkel való foglalkozás során a csoportmunka, páros munka módszerét is kipróbáltuk.

A projektmódszer lehetőséget biztosított arra, hogy a tanulók ne csak mechanikusan sajátítsák el az ismereteket, hanem gondolkodva tanuljanak. Feladatvégzés során az élményszerűsége törekedtünk, hogy ne egysíkúan lássák a gyerekek a világot.

A projektpedagógia célkitűzései nagyon nemesek és gyakorlatiasak, de a jelenlegi iskolarendszerben széles körű gyakorlati felhasználása több nehézségekbe ütközik. A projektekben való oktatás szétfeszíti a tantárgyi és a tanórakereteket. Hagyományos tantermi berendezéssel nem is lehet őket megvalósítani. Jóval nagyobb és drágább az eszközigényük (pl. internet-hozzáférés, nyomtató, projektor), de akár a színes filcek, ragasztók, csomagolópapír, karton finanszírozása is a mai ínséges időkben nem tudom, miből valósítható meg.

A témahét dokumentálása

A projekt levezetésében segít, ha dokumentációt készítünk. A témahét folyamán elvégzett tevékenységek részletes leírása rendkívül szükséges. Fontos szerepet tölt be az

esetleges hiányosságok kiküszöbölésére, illetve kibővített, átalakított formában újra fel lehet használni.

Ez elsősorban a munkanaplót foglalja magában, melyben fel van tüntetve a projekt során felhasznált szakirodalom, forrásanyag, eszközök a tanár és a diák számára.

A dokumentáció tartalmaz minden olyan írást, képeket is, amelyek emlékeztetnek a folyamatra, annak fontosabb műveleteire. Ebből nem csupán a végeredmény, de a folyamat is felidézhető, elemezhető, értékelhető. Itt nemcsak a tanulók kész művei találhatók, hanem a témahét levezetése időrendi sorrendben, az ötletek, vázlatok, a próbálkozások, megoldások is, mert ekkor látjuk igazán, hogy ki hogyan és mennyit dolgozott, milyen változáson ment át a különféle feladatok tekintetében. A dokumentálás érdekében az egész projekt alatt figyelniünk kellett a dokumentumok elkészítésére, illetve gondos megőrzésére. A munkanaplót mellékletként csatoltuk a dokumentációhoz.

ÖSSZEFOGLALÓ

A munka elején célként két dolgot határoztunk meg. Az egyik, hogy részletesen megismertessük a kompetencia fogalmát, értelmezését, bővebben kiemelve az anyanyelvi kompetenciát és fejlesztési területeit, lehetőséget. A másik cél az volt, hogy összehasonlítsuk a két országban lévő anyanyelvi kompetencia fogalmának értelmezését a tantervek, koncepciók alapján, s az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének lehetőségét a projektoktatás alapján mutassuk be.

Az első fejezetben a kompetencia alapú oktatás fogalmát, a kompetenciaterületeket, a közoktatásban betöltött szerepét, valamint a bevezetését előirányzó magyarországi és ukrainai dokumentumokat mutattuk be. A kompetencia alapú oktatásnak a szakirodalmi források alapján számtalan előnye lehet, hisz a tudományterületek minden eddiginél gyorsabb fejlődése szükségessé teszi tudáskészletünk folyamatos megújítását és a tudomány új eredményeinek a meglévő ismereteink rendszerébe való beépítését. A digitális hozzáférés révén ez könnyen meg is valósítható. Az oktatásban ezért uralkodóvá válik az a szemlélet, hogy az iskolának nem csupán ismeretközvetítőnek kell lennie, sokkal inkább olyan hasznos tudást kell biztosítani a gyerekeknek, melyet a mindennapi életben alkalmazni tud, s ami egyúttal lehetővé teszi számára az élethosszig tartó tanulást. Jelenlegi tudásunk szerint mindezt leghatékonyabban a kompetenciák fejlesztésével lehet elérni.

A dolgozat második fejezetében azt szemléltetjük, hogyan értelmezik az anyanyelvi kompetencia fogalmát és milyen fejlesztési területeket fogalmazznak meg Ukrajnában és Magyarországon, az ezt szabályozó dokumentumok részletes feldolgozása, elemzése alapján. Arra a megállapításra jutottunk, hogy mindkét országban egyaránt fontos, kiemelt helyet foglal el az anyanyelvi kompetencia fejlesztése. Mindkét ország dokumentumai fontosnak tartják a szövegértés, beszédkészség, szóbeli és írásbeli szövegalkotás fejlesztését. Különbségek vannak ugyanakkor az ezek fejlesztésére szánt időkeretekben, valamint Ukrajna esetében abban is, hogy külön kezeli az államnyelv és a kisebbségi nyelvek oktatására szánt órakeretet, azaz a kisebbségek számára az anyanyelv elsajátítására nem szánnak elég időt, azaz az államnyelv oktatása a kisebbségek esetében az anyanyelv kárára valósul meg.

A harmadik fejezetben egy számunkra új tanulásszervezési eljárással, a projektoktatással foglalkoztunk.

A projekt megvalósításának kezdetén szembesültünk azzal, hogy ez a módszer megbontja a hagyományos osztályszervezési kereteket, nehéz lesz kivitelezni, sokkal több időt és energiát vesz igénybe mind a tanár, mind a gyerek részéről. Ezeket a nehézségeket azonban sikerült legyőznünk. A projekt eredményei meggyőztek arról, hogy érdemes

alkalmazni a módszerrel, hiszen a tanár és a diák egyaránt új tapasztalatokat szerzett, új tanulási forma jött létre, gyakorlatot szereztek a közös tervezésben, a feladat kivitelezésében. A közös tervezés következtében fejlődött a diákok gondolkodása, új fogalmak megismerésével gazdagodtak, tapasztalatot szereztek együttműködésből, tanultak egymástól.

A projekt egyszerre volt komoly és játékos. Komoly, mert valódi teljesítményt vártunk el, ugyanakkor játékos is, hiszen az ötletek, a lehetséges szokatlan megoldások játékosak voltak. A projekt során bebizonyosodott, hogy akkor lehet a tevékenység eredményes, ha a feladatok elvárásai és a rendelkezésre álló képességek és készségek egyensúlyban vannak. Ha a kihívás túl nagy, s a feladat nehezen kivitelezhető, csökken a munkakedvük, s a cél megvalósítása könnyen kudarcba fullad.

Összességében elmondható, hogy a projektoktatás kipróbálása révén számos új tapasztalattal gazdagodtunk. A kivitelezés során előállt nehézségeket leküzdöttük, a végén értékeltük az elért eredményeket, megfogalmaztuk a hiányosságokat, melyekre a következő projekt kivitelezésekor figyelniünk kell.

РЕЗЮМЕ

На початку роботи ми поставили перед собою дві мети. По-перше, детально ознайомитися із поняттям «компетентність», більшу увагу звернувши на розвиток та можливості рідномовної компетентності. По-друге, провести порівняльний аналіз розуміння мовної компетентності у двох країнах на основі програм, а також за допомогою проектів показати можливості розвитку мовної компетентності.

У першому розділі ми представили концепцію компетентнісної освіти, сфери компетенції, її роль у державній освіті, а також угорські та українські документи, що передбачають її впровадження. За професійною літературою, компетентнісна освіта може мати численні переваги, оскільки швидкий розвиток дисциплін вимагає постійного розширення нашої бази знань та включення нових наукових знань у існуючу систему знань. Це легко досягти за допомогою цифрової технології. Тому в освіті переважає думка, що школа повинна не лише передавати знання, а надавати дітям корисні знання та уміння, які вони можуть застосовувати у повсякденно житті, і водночас дозволяти їм брати участь у навчанні протягом цього життя. На нашу думку, цього можна найкраще досягти завдяки розвитку компетенцій.

У другому розділі на основі детального опрацювання та аналізу документів ми ілюструємо, як трактується поняття рідномовної компетентності та які напрями розвитку визначаються в Україні та Угорщині. Ми дійшли висновку, що розвиток рідномовної компетентності має велике значення в обох країнах. В обох країнах вважають важливим розвиток зв'язного мовлення, розуміння, складання усних та письмових творів. Однак існують відмінності у наданих для їх розвитку часових рамках та, у випадку України, в роздільному поводженні з державною мовою та мовою національних меншин. В Україні виділено недостатньо часу для вивчення рідної мови у порівнянні з державною мовою.

У третьому розділі ми розглядали нову для нас процедуру організації навчання проектне навчання.

На початку проекту ми зіткнулися з тим, що цей метод руйнує традиційні рамки аудиторного навчання, його складно реалізувати і це вимагатиме набагато більше часу та енергії як з боку вчителя, так і дитини. Однак нам вдалося подолати ці труднощі. Результати проекту переконали мене в тому, що варто застосувати цей метод, оскільки і вчитель, і учні набули досвіду спільного планування та виконання завдань. В результаті спільного планування розвинулося мислення учнів, вони збагатили свій словниковий запас новими поняттями, навчалися одне від одного.

Проект водночас був і серйозним, і грайливим. Серйозним, тому що ми очікували реальних результатів, і грайливим, оскільки ідеї та можливі незвичайні рішення теж були грайливими. Проект показав, що діяльність може бути ефективною, якщо є баланс між завданнями та наявними здібностями та навичками. Якщо виклик занадто великий і завдання важко виконати, трудова активність дітей зменшується, а досягнення мети легко провалюється.

В цілому ми набули низки нових знань через застосування проектного навчання. Ми подолали труднощі, що виникли під час реалізації, врешті-решт оцінили досягнуті результати, сформулювали недоліки, на які ми маємо звернути увагу під час реалізації наступного проекту.

HIVATKOZOTT IRODALOM

Dokumentumok:

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról.110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet. Magyar Közlöny, 2012. Hozzáférés módja: https://www.ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf

Javaslat az Európai parlament és a Tanács ajánlása az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról. Brüsszel, 2005. Interneten: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52005PC0548>

Nemzeti Alaptanterv 2012: 10660

Nemzeti Alaptanterv 2012: 10652

Nemzeti Alaptanterv 2012: 10652-10679

Balázsi Ildikó, Ostorics László, Szalay Balázs., Szepesi Ildikó, Vadász Csaba.: PISA2012 - Összefoglaló jelentés. -Budapest: Oktatási Hivatal, 2013.

Бібліотека реформи (Електронний ресурс). – Режим доступу:<https://nus.org.ua/library>

Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (Електронний ресурс). - Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.

Інструменти діагностики (Електронний ресурс) // Дитячий психолог. Перший український сайт для батьків та дитячих психологів. – Режим доступу:<https://dytpsyholog.com/2015/02/14/інструментидіагностики/>.

Колегія Міністерства освіти і науки України затвердила типові освітні програми для початкової школи (Електронний ресурс). – Режим доступу:<https://mon.gov.ua/ua/news/kolegiya-mon-zatverdila-tipovi-osvitni-programi-dlya-uchniv-pochatkovoyi-shkoli>.

Міністерство Освіти І Науки України. Концепція початкової освіти // Початкова школа. – 2016. - № 6.- С. 1- 4.

Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. – 2016 (Електронний ресурс). – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

Попова Ж. В. Адаптаційний період та педагогічні особливості організації навчально-виховного процесу першокласників (Електронний ресурс) / Освітній портал

„Класна оцінка”. –Режим доступу: <https://klasnaocinka.com.ua/ru/article/adaptatsiini-period-ta-pedagogichni-osoblivosti-o.html>.

Irodalom:

Bálint Julianna. Minőség, -tanuljunk és tanítsuk. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1998

Csapó Benő. Az iskolai műveltség. Budapest: Osiris Kiadó. 2002.

Csapó Benő. A tudás és a kompetenciák. In: Monostori Anikó (szerk): A tanulás fejlesztése. -Budapest: Országos Közoktatási Intézet, 2003.

Demeter Kinga. A kompetencia. Országos Közoktatási Intézet, 2006. Interneten: <http://ofi.hu/tudastar/kompetencia/kompetencia>

Falus Katalin, Vajnai Viktória. Kulcskompetenciák komplex fejlesztése. –Budapest: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, 2012.

Halász Gábor-Lannert Judit. Jelentés a magyar közoktatásról. Budapest, Országos Közoktatási Intézet, 2003.

Hegedűs Gábor. Projektpedagógia. –Kecskemét: Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar, 2002.

Hortobágyi Katalin. Projekt kézikönyv. ALTERN füzetek 1., 10. OKI, -Budapest: Iskolafejlesztési Központ (Alapítvány), 1991.

M. Nádasi Mária. Projektoktatás. – Budapest: Gondolat Kiadói Kör – ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, 2003.

Nagy József. A személyiség alaprendszere. A célorientált pedagógia elégtelensége, a kritériumorientált pedagógia lehetősége. Iskolakultúra, 2001/9.

Nagy József. A személyiség kompetenciái és operációs rendszere. Iskolakultúra, - Szeged: SZTE, BTK, Neveléstudományi Doktori Iskola. 2010.

Nagy József. Nevelési kézikönyv. -Szeged: Mozaik Oktatási Stúdió, 1996.

Radványi Katalin. A kompetencia alapú fejlesztés értelmezése a kognitív képességek jelentős elmaradása esetén. Gyógypedagógiai Szemle, 2011/1.

Simon Gabriella. Kompetenciaalapú oktatás, kompetenciaalapú tanítási, tanulási programok. Pedagógiai mentálhigiénés konferencia, -Budapest: 2006.

Tóth László. Kompetencia alapú oktatás. Oktatói segédlet, NYME-PSZK, 2010.

Vass Vilmos. A kompetencia fogalmának értelmezése. In. A kompetencia. Kihívások és értelmezések.–Budapest: Országos Közoktatási Intézet, 2009.

Vass Vilmos. Kompetenciafejlesztés a 21. században. –Komárom: Selye János Egyetem Tanárképző Kara, 2017.

Бібік Н. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти // Початкова школа. - 2010. - № 9. - С. 1- 4.

Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. – Київ: Педагогічна думка, 2008. – С. 267-311.

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet

„A család” c. témahét projektterve

Téma: Én és a családom**A témahét időpontja: 2019. december 2-6.****A projekt célja:**

- egymás családjának, családi szokásainak, hagyományainak megismerése
- a családban elfoglalt hely és szerep tudatosítása
- pozitív énkép kialakítása
- szóbeli kifejezőképesség fejlesztése

Érintett műveltségi területek:

- magyar nyelv és olvasás
- felfedezem a világot
- művészet
- technológia

Megjelenő produktum:

- fotók
- rajzok
- csoportszabályok
- fogalmazások

Értékelés:

- az ismeretek szintjén tapasztalatok, új fogalmak, összefüggések, tevékenységek megjelenése, megértése
- a tanuló önmagához mért fejlődésének értékelése
- pozitív visszacsatolás a feladatvégzés során tapasztalt együttműködésről, nyitottságról az elkészült alkotások eredményéről, az átélt élményekről

Várható eredmény:

- saját személyiségük és társaik értékeinek megtapasztalása
- a gyermek önbizalmának fokozódása
- az egymás iránti tolerancia erősödése
- a szókincs bővülése, ismeretszerzés
- a beszédképesség fejlődése

Téma-	Ki vagyok én?
Időkerete	40 perc
A tevékenység célja	Milyen vagyok és milyennek látnak társaim?
A tevékenység feladata	Ismerjük meg önmagunkat és társainkat
Ajánlott megelőző anyag	A tanulók előzetes ismeretei
Eszközök	A 4-es lapok, filctoll
Szervezeti keretek	Osztálykeret
Munkaformák	Csoportos, egyéni
Vázlat	<p>Ráhangelődés: Találkozz a másikkal! A teremben zene indítására járkálnak úgy, hogymindenkivel találkoznak sétájuk során, és a megbeszéltek szerint köszöntik egymást. A játék végén megbeszélik érzéseiket a szóforgó módszerével: a csoport tagjai sorban, az óramutató járásával egyező irányban elmondják egymásnak gondolataikat, egy tanuló beszédidejét meg lehet határozni.</p> <p>Melyik találkozásnál érezted legjobban magadat?</p> <p>Melyiknél érezted kevésbé jól magadat? Befejezik a tanár által megkezdett mondatot saját érzéseik, vágyaik alapján.</p> <p>Akkor érzem jól magamat az osztályban, ha...</p> <p>Még jobban érezném magamat, ha...</p> <p>Milyen vagyok? Ismerkedjünk meg Aranyosi Ervin: Örök második című versével.(1.sz.melléklet) Milyen emberi tulajdonságokkal találkoztunk a versben? Ezen tulajdonságok közül melyik illik rád?</p> <p>Csoportalakítás számozással. 3-4fős csoportok alakulnak. Minden csoport kap – egy kb. 20 szóból álló – tulajdonságokat megnevező szókészletet. Például: talpraesett, titoktartó, zárkózott, humoros, jóindulatú, udvarias, figyelmes, lusta, nagyszájú, önző, őszinte. Ebből mindeki kiválasztja és leírja a magára leginkább jellemzőnek érzett 5 tulajdonságot. Megbeszélik a csoportban, mit gondolnak erről társai.</p> <p>A beszélgetés végén felvázolom előttük az albumkészítés lehetőségét: Már ti is meg tudnátok tölteni egy albumot, ami eddigi életetekről, kapcsolataitokról szól, és a jövőre vonatkozó elképzeléseiteket, terveiteket is tartalmazhatja.</p>

	<p>Album készítés terve: Megbeszéljük a gyerekekkel az albumkészítés tervét, feladatait, felvázoljuk azok elkészítésének ütemezését, a fejezetek tartalmát. Ajánlott témák az albumba:</p> <p>Előlap tervezése Adataim: Ki vagyok én? Családfa Fotógaléria Helyem a családban Ahogy mások látnak Helyem az osztályban Jövőkép: Mi leszek, ha nagy leszek? Hátoldal tervezése</p>
Képességfejlesztés	Beszédkészség, beszédbátorság, szóbeli kifejezőkészség

Aranyosi Ervin: Örök második

Persze, mindig ő az első,
– én háttérbe szorulok.

Ő kapja a finomságot,
én meg csak kiborulok!

Őt kedvelik, mert mosolygós,
s általában szépen néz.

Én pedig csak bosszankodom,
s közben megesz a penész!

Próbáltam már tolakodni,
hogy az első én legyek,
de úgy látszik, nem vagyok én
egy igazán szép gyerek.

Vajon, mit kellene tennem,
hogy rám is figyeljenek?

Vagy nyugodjak bele abba,
hogy a gazdik ilyenek?

Téma-	Családfa
Időkerete	40 perc
A tevékenység célja	Személyes adataink, családtagjaink és rokoni kapcsolataink felfedezése
A tevékenység feladata	Ismeretszerzés családtagjainkról, rokonainkról
Ajánlott megelőző anyag	Fényképek a családról
Eszközök	Adatlap, íróeszközök
Szervezeti keretek	Osztálykeret
Munkaformák	egyéni
Vázlat	<p>Bevezető beszélgetés: Az előző órán megbeszéltük a gyerekekkel, hogy hozzanak magukkal családi fényképet, szülőkről, nagyszülőkről, régebbi ősökről – a legfontosabb családi kapcsolatokat megbeszéljük: ki látható a képen (nagyszülő, dédszülo, testvér, unokatestvér, nagynéni) Miben hasonlítunk a szüleinkre/nagyszüleinkre (szemünk színe, hajunk, testalkat)? Vannak olyan jelek, amelyekből látható, hogy egy családhoz tartozunk.</p> <p>Családunk bemutatása Az otthonról hozott képek alapján mutasd be a családot! Kik élnek együtt a családban? Hogyan szólítod őket? Hallgassuk meg Fecske Csaba: A mi családunk című versciklusát, mely versszakonként más-más családtagot mutat be. (2.sz.melléklet) A családtagokon kívül kikap még helyet a versben? Miért? Vélemények meghallgatása.</p> <p>Miért jó családban élni? Csoportokat fogunk alakítani. A kihúzott színnek megfelelően üljetek le az asztalokhoz. Beszéljétek meg ki lesz a szószóló, csendfelelős, időfelelős. A feladat elvégzésére 5 percet kaptok, ez idő alatt kell megbeszélnetek, hogy miért jó családban élni.</p> <p>Játék: Kitalálsz, ki vagyok?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Én vagyok édesanyád édesapja, ki vagyok én neked? • Én vagyok édesapád lánytestvére, ki vagyok én neked? • Én vagyok a nagymamád fia, ki vagyok én neked? • Én vagyok édesanyád nagymamája, ki vagyok én neked?

	<ul style="list-style-type: none"> • Nekem is ugyanazoka szüleim, mint neked, ki vagyok? <p>Előlap készítése Tanácsokat adok az esztétikus kivitelezéshez. Az A/4-es nagyságú lapokból álló album elejét saját fényképünkkel díszítjük.</p> <p>Adatlap kitöltése: Vezetéknévem: Keresztnevem: Születésnapom és születési helyem: Lakcímem: Iskolám neve: Magasságom: Testsúlyom: Szemem és hajam színe: Kedvenc ételem: Kedvenc italom: Kedvenc könyvem: Az oldal díszítése egyénileg.</p> <p>Családfa tervezése <i>Beszélgetést</i> kezdeményezek a szűkebb és tágabb családról, a rokonsági viszonyokról. Bemutatok egy vagy több családfát, ezzel segítve a gyerekek önálló munkáját. Otthon a család segítségével kutatómunkát kell végezni, és feltérképezni az őseit és rokoni viszonyait. Megpróbálni minél több információt megtudni róluk. Például: pontos név, születési év, foglalkozás, fényképek.</p>
Képességfejlesztés	Szókincsfejlesztés, figyelem, emlékezet, szóbeli kifejezőkészség,

Fecske Csaba: A MI CSALÁDUNK

A mi házunk

Piros tetős a mi házunk,
benne nem fázunk, nem ázunk.
Szája ajtó, szeme ablak,
szép ház, soha el nem hagylak.

Anya

Anya ügyes, anya szép,
haja szőke, szeme kék.
Két karja ha átölel,
nem cserélek senkivel.

Apa

Apa erős, okos, bátor,
olyan, mint egy terminátor,
minket minden bajtól megvéd,
földhöz teremti a medvét.

Öcsém

Az öcsém, Áron
bőg mindenáron,
nappal, éjszaka,
teli cicit vár,
nálunk ő a sztár.

Kata

Kiti-Kata főz,
Gomolyog a gőz,
serceg a zsír és
rottyan a kása,
picike pocak
lesz a lakása.

Nagyi

Palacsintát süt nagyi,
nem kell kétszer mondani,
megkeveri megkavarja...
Hogy örüljünk, azt akarja.

Nagyapó

Dirmeg-dörmög nagyapó,
nagy a hideg, nagy a hó,
nahát, rúgja meg a ló!
Öregnek tél nem való.

Óvoda

Nem messze az óvoda,
reggel nagyi visz oda.
Van ott játék, van mese,
nem hiányzik semmi se.

Éjszaka

Semmi kétség,
az éjszaka egy
nagy zsák sötétség.
A csillagok lyukak
azon a zsákon,
s aki a zsákot cipeli,
az az álom..

Álom

Csöndes az este,
álom jár
holdfény ruhában
ágyamnál.
Szelíd mosolyom
kell neki,
tündérek lantját
pengeti.

A szomszéd

Szomszédunkban él egy bácsi,
ez a bácsi Pista bácsi,
mindig azt mondja, hogy ácsi
bácsi maga nem mohácsi?
Nem mohácsi, nem is kácsi,
én a szomszéd vagyok bácsi,
bizony szomszédnak se más,
kiscsoportos óvodás!

Oszkár

Kutyusom uszkár,
a neve Oszkár.
Ha jövök oviból
megvár a busznál.

Téma-	Helyem a családban
Időkerete	40 perc
A tevékenység célja	Családfa megismerése, a családban elfoglalt helyem felfedezése
A tevékenység feladata	Elkészíteni a családfát, tudatosítani a családban betöltött szerepet
Ajánlott megelőző anyag	Információszerzés elődeinkről és rokonainkról
Eszközök	Rajzlap, ragasztó
Szervezeti keretek	Osztálykeret
Munkaformák	Egyéni, csoportos
Vázlat	<p>Fotógaléria. Elkészítjük a saját családfánkata gyűjtött adatok alapján, ahol tudjuk fényképekkel egészítjük ki. Az oldal díszítése egyénileg történik. Megnézzük az elkészült oldalakat. A behozott fényképek színes fénymásolását előre elkészítetem. Minden életévéről vagy fontosabb életszakaszáról (csecsemőkor, óvodáskor előtt, óvodáskor, iskolába lépés, most) hoztamegy fényképet, és ezek alapján elkészítik életük vázlatos regényét. Sorban felragasztják a képeket, minden képhez írnak egy-egy mondatot.</p> <p>Helyem a családban Négyfős szimpátiacsoportokat alakítanak, és az ablakmódszerrel dolgoznak: egy lap közepére négyszöget rajzolnak, körülötte alapot négy részre osztják. A gyerekek saját véleményüket egy-egy részbe írják jogaikról és kötelességeikről, középre a közös megegyezés eredménye kerül. Megfogalmazzák, szerintük milyen jogai és kötelességei vannak egy gyereknek a családban. A csoportok két felcímkézett lapra felírják az általuk összegyűjtött jogokat és kötelességeket. Beszámolnak róla. A beszélgetés alapján mindenki egyénileg elkészíti a saját kötelességeit és jogait ábrázoló lapot az albumba. (Rajzzal, képpel, szöveggel.) Az album következő lapja ebben a témakörben: Lerajzolja a családot virágok képében. Ki mlzen virág lenne?</p> <p>Otthoni gyűjtőmunka: összegyűjtik, milen külső és belső tulajdonságokat örököltek szüleiktől, nagyszüleiktől.</p>
Képességfejlesztés	Figyelem, egyéni ötletek, íráskészség, beszédbátorság, esztétikai érzék, rajzkészség

Téma-	Ahogy mások látnak
Időkerete	40 perc
A tevékenység célja	Felismerni az összefüggéseket, hogyan látom önmagammat, s hogyan látnak mások
A tevékenység feladata	Véleményformálás
Ajánlott megelőző anyag	Információszerzés örökölt külső és belső tulajdonságaikról
Eszközök	Rajzlap, képek
Szervezeti keretek	Osztálykeret
Munkaformák	Csoportos
Vázlat	<p>Ahogy mások látnak</p> <p>Játék: Mesélj magadról! Mesélnek rólad. Ismét szimpátiacsoportok alakulnak. Az egyik tanuló kiül egy székre. Mesél magáról, milyennek látja saját magát. Ezután a szék mögé áll, és mesél magáról úgy, mintha az édesanyja vagy édesapja (vagy valaki más) mesélne róla.</p> <p>Az album következő lapja ebben a témakörben: Milyennek látnak a többiek? Ezt akerekasztal módszerével végezzük: A csoport listát készít, körbeadnak egy lapot, melyre mindenki feljegyzi a gondolatait. Harmonikaszerűen összehajtott lapon dolgoznak, amire felírták a nevüket. Körbeadják egymás között az osztályban, mindenki leírja rá egy mondatban, ami először eszébe jut a névről.</p> <p>Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek?(1.sz.melléklet)</p> <p>Van-e hasonlóság az olvasmányban szereplő gyerek és a családok véleménye, megállapítása között? Elmondják saját meglátásaikat, véleményüket a témában.</p> <p>Játék: Családi perpatvar</p> <p>Az album következő lapja ebben a témakörben: Otthoni gyűjtőmunka: összegyűjtik, milyen külső és belső tulajdonságokat örökölték szüleiktől, nagyszüleiktől. Megkérdezik őket is, hogy magukból mit látnak bennük. Mindezt megjelenítik az album újabb oldalán, például fényképek, rajzok, szövegek segítségével. Fogalmazást, önjellemzést készítenek az előzetes gyűjtőmunka felhasználásával.</p>
Képességfejlesztés	Emlékezet, figyelem, együttműködés, szókinészbővítés, fantáziafejlesztés

Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek?(Részlet)

Amíg kicsi voltam és okos és kedves és szép, mindig tudták, hogy kire hasonlítok.

Nagymama azt mondta: Istenem, akárcsak az anyja!

Nagypapa azt mondta: az ördögbe is, szakasztott az apja!

Emil bácsi azt mondta: a megszólalásig szegény Jolán!

Apukám azt mondta: mintha csak magamat látnám!

És anyukám azt mondta: azért talán rám is hasonlít egy kicsit!

Amióta nagy vagyok és nyegle és idétlen, hogy csak ülnek és sóhajtoznak, hogy kire ütött ez a gyerek.

Nagymama azt mondja: én nem tudom, kire, de az anyjára biztos nem!

Nagypapa azt mondja: én nem tudom, kire, de az apjára biztos nem!

Emil bácsi azt mondja, hogy szerencse, hogy szegény Jolán már nem érte meg!

Apa azt mondja: most láthatja az anyja, hogy nem kellett volna mindent ráhagyni!

Anya pedig azt mondja: te vagy az apja, hát mért nem pofozod meg?

És bár a család jól tudja, hogy minden kamasz elviselhetetlen, egymás között mégis belátják, hogy ami sok, az sok, az ő türelmüknek is van határa, és ez így nem mehet tovább. Csak még azt nem tudják pontosan, hogy akkor hogyan is menjen.

Nagymama szerint valakinek, ugye, nevelni kellene ezt a gyereket, mert csak nő, mint a dudva.

Nagypapám szerint szigorúbban kellene fogni ezt a gyereket, mert első a kötelesség. Aranka néni szerint meg kellene válogatni, hogy kikkel barátkozik ez a gyerek, mert aki korpa közé keveredik, azt megeszik a disznók.

Anya szerint többet kellene aludnia ennek a gyerekeknek, mert sosem alussza ki magát.

Apa szerint többet kellene tanulnia ennek a gyerekeknek, mert így nem viszi semmire.

Emil bácsi szerint ez szomorú, mert ugye, az ő családjukban mindenki normális volt, és attól fél, hogy ez, sajnos, a Rezső vére.

Megkérdeztem, hogy ki a Rezső, abban mindenki egyetértett, hogy a Rezső az nem tartozik rám. Abban az időben sokat álmodtam a Rezsővel, de aztán a nagymama mondta, hogy ne higgyek Emil bácsinak, a Rezső jó gyerek volt, csak megszedült, és megmutatta a fényképét is. Azóta nem álmodok vele.

Amióta nagy vagyok és ütődött és nyegle és idétlen, azóta nem lehet hozzám szólni. De azért szólnak. Pedig tudják, hogy ha hozzám szólnak, az olyan, mintha a falnak beszélnének. Nem tudom, a fal miért nem válaszol, én azért, nem, mert abból csak baj van. Én ugyanis tisztességesen válaszolni se tudok. Ha azt kérdezik tőlem, hogy mondd, édes fiam, mire használod te a fejedet? Én csak úgy magamtól azt válaszolnám, hogy azzal szoktam fejelni, azon növesztem a hajamat, és azon van a fülem is, amit mozgatni tudok. Ez persze nem tetszene nekik, mert már sokszor megmondták, hogy a fejem azért van, hogy gondolkozzam vele. Ha azt kérdezik tőlem, hogy csak tudnám, hogy mit csináltál egész délután, hogy késő este fogsz hozzá a leckéhez! Amíg kicsi voltam és okos és kedves és szép, mindig tudták, hogy kire hasonlítok.

Nagymama azt mondta: Istenem, akárcsak az anyja!

Nagypapa azt mondta: az ördögbe is, szakasztott az apja!

Emil bácsi azt mondta: a megszólalásig szegény Jolán!

Apukám azt mondta: mintha csak magamat látnám!

És anyukám azt mondta: azért talán rám is hasonlít egy kicsit!

Téma-	Mi leszek, ha nagy leszek?
Időkerete	40 perc
A tevékenység célja	Megismerkedni különböző mesterségekkel, azok fontosságával, megbecsülésével
A tevékenység feladata	Találós kérdések, vers alapján ismeretséget szereznie mesterségekről
Ajánlott megelőző anyag	Tanulók előző ismeretei
Eszközök	rajzlap, ragasztó, tűzőgép,
Szervezeti keretek	Osztálykeret
Munkaformák	Egyéni, csoportos
Vázlat	<p>Jövőkép: Mi leszek, ha nagy leszek? Ráhangelő beszélgetés a részprojekt megvalósítása előtt. Szóforgó módszerrel megbeszélik (a csoport tagjai sorban, az óramutató járásával egyező irányban elmondják egymásnak gondolataikat, egy tanuló beszédidejét meg lehet határozni) alkalmasnak tartják-e magukat például tanárnak, orvosnak, eladónak, taxisnak, kőművesnek, stb</p> <p>Juhász Magda: Mi leszek, ha nagy leszek? c.versével ismerkedünk.(1.sz.melléklet)</p> <p>Találós kérdések mesterségekről(2.sz.melléklet) Hivatást választanak maguknak, és erről képeket gyűjtenek vagy készítenek azalbum következő oldalára.</p> <p>Játék: Családi perpatvar. A résztvevők körben ülnek. Mindenki kap egy szerepet pl. apa, anya, gyerek. A játékmester a kör közepén áll, és ha valamelyik szerepet mondja, akkor azoknak helyet kell cserélni, illetve a játékvezetőnek is helyet kell keresni magának. Akinek nem jut ülőhely, beáll a kör közepére és ő lesz a játékmester. Ha azt mondja kör közepén álló játékos, hogy családi perpatvar, akkor mindenki helyet cserél valakivel, a folytatódik a játék előlről.</p> <p>Az album hátlapjának elkészítése. Önarckép vagy önarcképsorozat készítése választott módszerrel és technikával. A képek elhelyezése azalbum hátoldalán. Az album összefűzése a választott technika szerint.</p> <p>Értékelő beszélgetés a projektről. Albumok nézegetése, szórakozás.</p>
Képességfejlesztés	Figyelemfejlesztés, gyorsaság és reakcióképesség fejlesztés

Juhász Magda
Mi leszek, ha nagy leszek?

Anyu szerint szakács leszek,
apu szerint katona,
de a nagyfi rájuk mordult:
- Előbb tán' az iskola!
A nagynéném rábólintott,
de azt mondta a másik,
hogyha mégis katona lesz,
kötök neki kamáslit.
Azóta is a szótárban
keresem, hogy mit jelent,
nekem ez a kamásli szó,
bizony, nagyon idegen.
Már az osztály is keresi,
Böbe végül kivágta:
- A kamásli? Az a sámli!
Hogy lehetsz ily butácska?
Sámli köti majd a nagynéni?
Kicsit fura a dolog,
hiszen majd a katonák közt
én leszek a legnagyobb!
Anyunak is elmondtam, hogy
mi nyomja a lelkemet,
összecsapta a két kezét,
és egy nagyot nevetett:
A kamásli? Lábszárvédő!
Hideg ellen csuda jó,
ma is hordják, a turisták,
bár divatja változó.
Elmeséltem az osztályban,
s lett belőle nagy vihar,
mert azóta minden fiú
télen kamáslit akar.

Találós kérdések mesterségekről

Cipőt, csizmát talpalok
Kipp - kopp kopogok
Találd ki, hogy ki vagyok?
(cipész)

Kócos haját rendbe hozom
Az ollómmal belenyírok,
S mindjárt fel is csavarintom
(fodrász)

Hálóval és horoggal
Kifogom a halakat.
(halász)

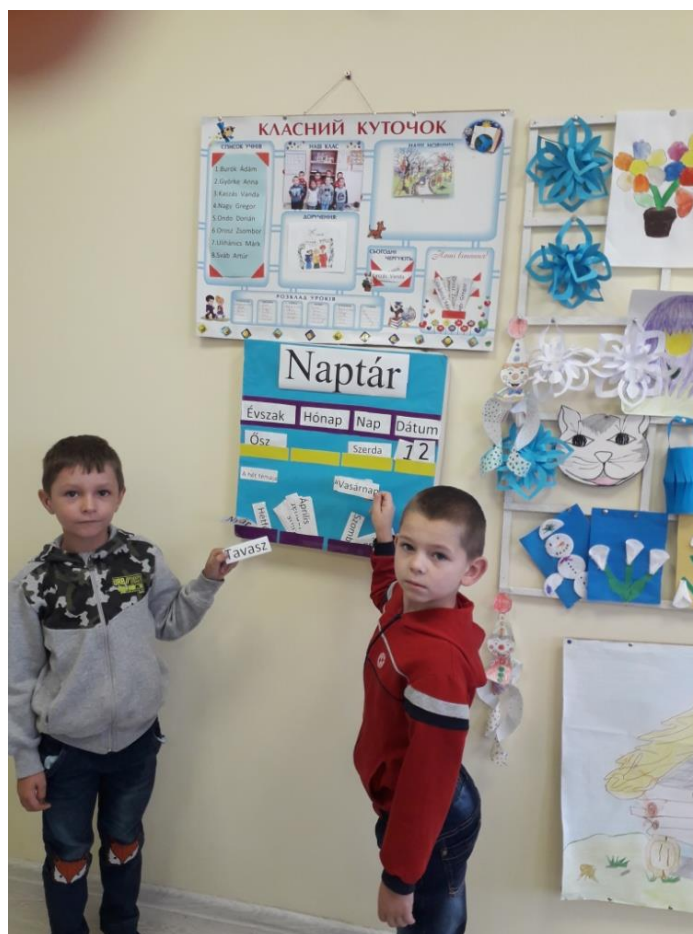
Én viszem a híreket,
Újságot és levelet.
(postás)

Felültél a kocsira
Fogózz meg a korlátba.
Elindul a kis kocsi,
Sapkás bácsi vezeti.
(sofőr)

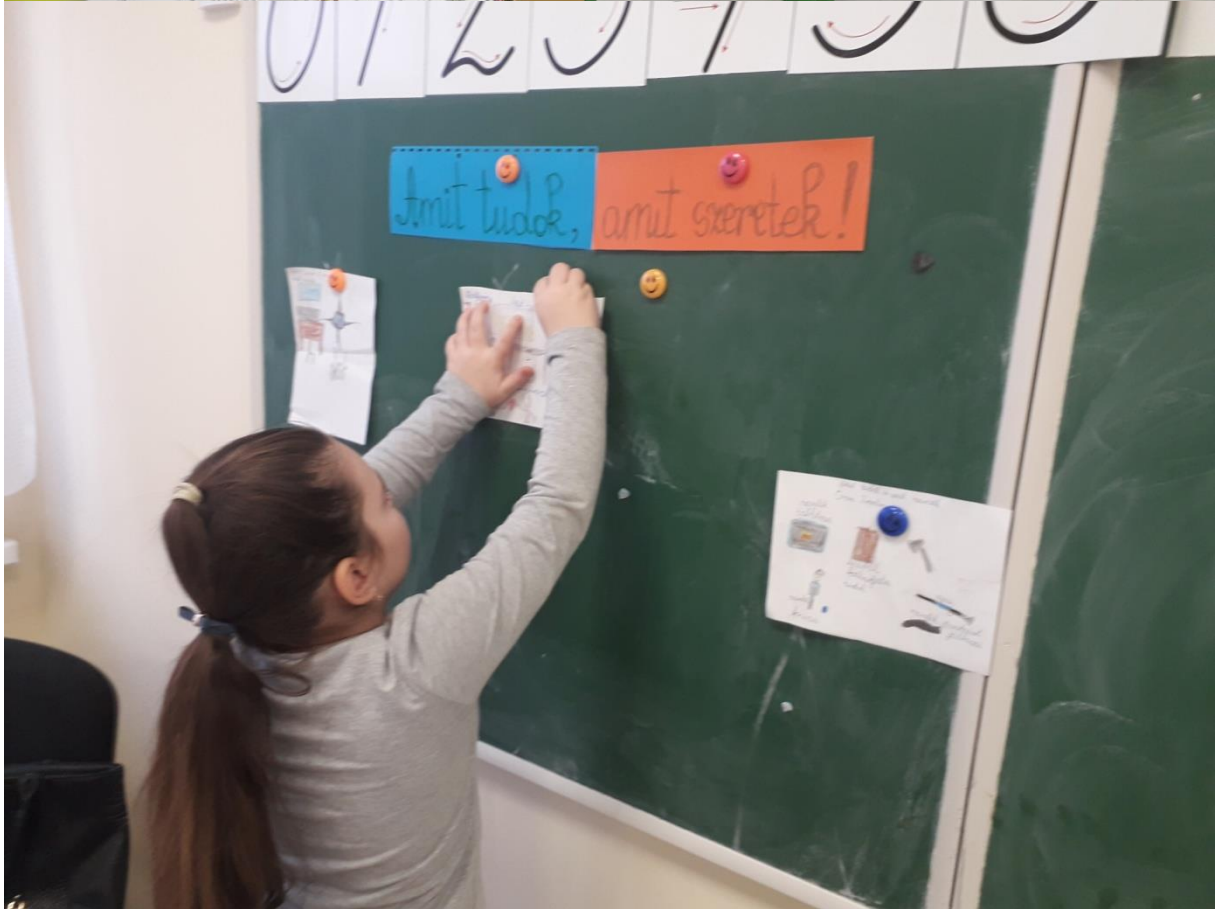
Keverem- kavarom a betont,
A téglákat sorra összerakom.
Épül a ház magasra,
Tömbház lesz, sok lakónak
(kőműves)

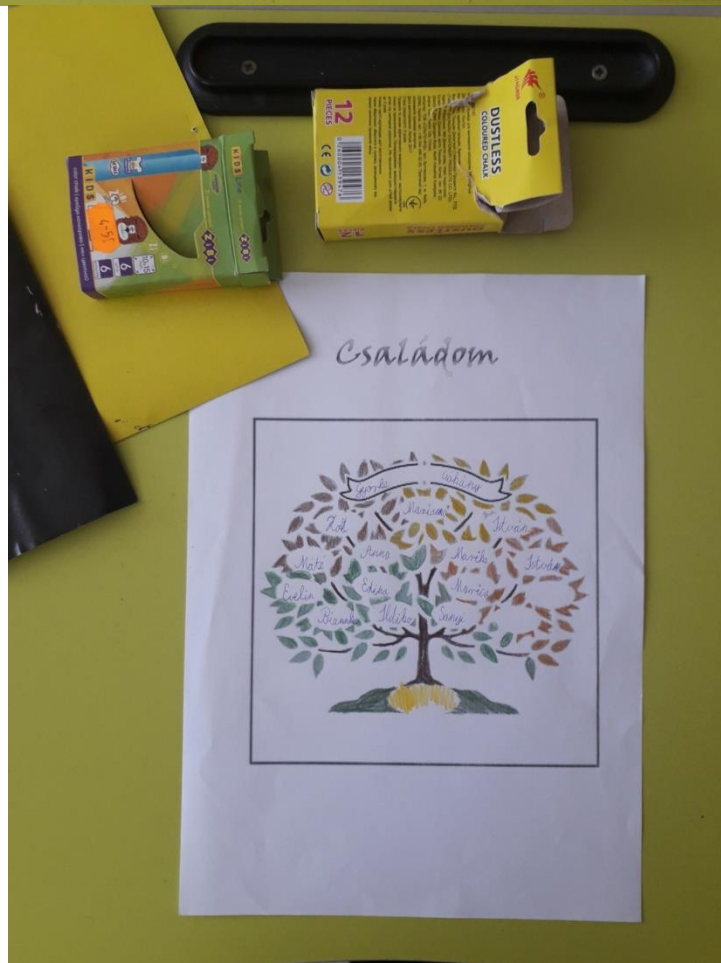
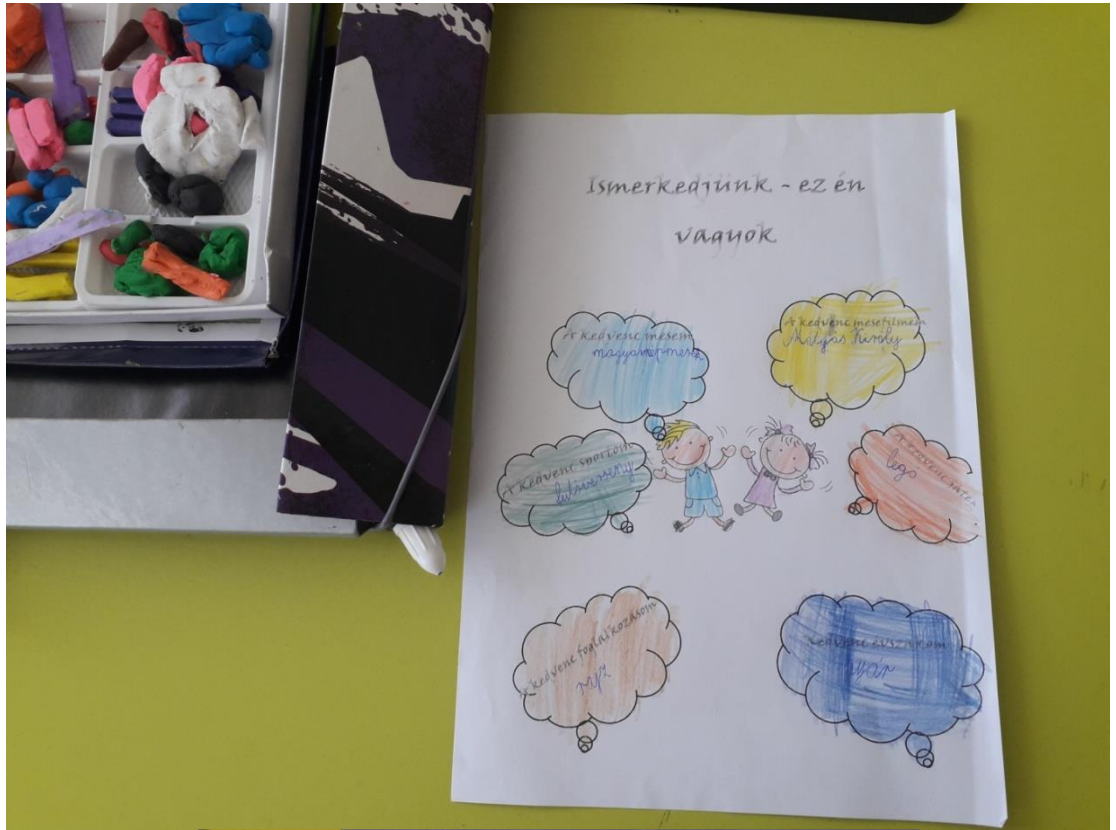
Sok szép színt kavarok,
Ecsetemmel pingálok,
S megfestem a világot.
(festő)

2. sz. melléklet A projekthét munkafolyamatai képekben

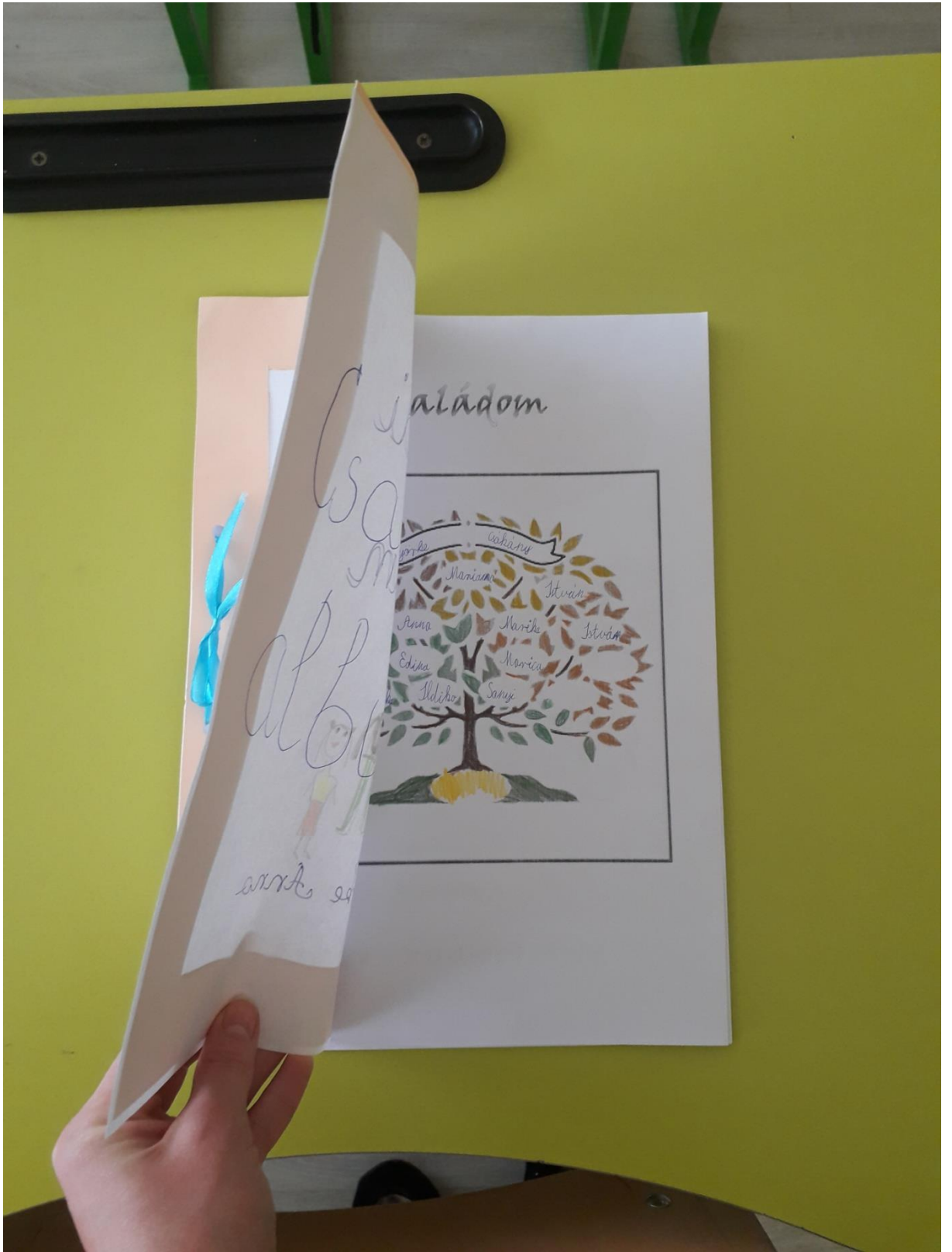

Власник документу:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1003057273

Дата перевірки:
12.05.2020 21:35:31 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
12.05.2020 21:47:28 EEST

ID користувача:
92712

Назва документу: Jávorszky-Erika-szakdolgozat

ID файлу: 1003073747 Кількість сторінок: 43 Кількість слів: 11461 Кількість символів: 93956 Розмір файлу: 734.88 KB

11.2% Схожість

Найбільша схожість: 3.71% з джерело http://www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/nat_070926.pdf

11.2% Схожість з Інтернет джерелами

46

Page 45

0.52% Текстові збіги по Бібліотеці акаунту

4

Page 46

0% Цитат

Не знайдено жодних цитат

0% Вилучень

Вилучений текст відсутній

Підміна символів

Не знайдено заміненних символів